

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN DE MENENSTRAAT NR. 330 TE WEVELGEM (PROV. WEST-VLAANDEREN)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 934

Rapport opgemaakt door: Tine Van denhaute

Derbystraat 51

9051 Gent

Juli 2019

Dossiernr.: 25583.R.01 (intern)

OE-nr.: 2019C260

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de Menenstraat nr. 330 te Wevelgem
(prov. Antwerpen)

Auteurs

Tine Van denhaute en Maarten Praet

Projectnummer

- 25853 (intern)
- 2019C260 (Agentschap Onroerend Erfgoed: bureaustudie)
- 2019G184 (Agentschap Onroerend Erfgoed: landschappelijke boringen)

Plaats en datum

Gent, september 2022

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 934

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	17/7/2019	Interne draft
v1	29/07/2019	Externe draft / definitieve versie
v2	7/9/2022	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
General Director	Patrick Hambach

1 INHOUD

A. Inleiding

1.1	Thesaurus.....	7
1.2	Administratieve gegevens.....	7
1.3	Doel van het onderzoek.....	7
1.4	Aanleiding van het onderzoek	8
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	8
1.6	Onderzoeksstrategie.....	11
2	Aard van de bedreiging	11
2.1	Huidige situatie	11
2.2	Toekomstige situatie.....	16
3	Assessmentrapport: landschappelijke analyse.....	19
3.1	Topografische situering	19
3.2	Bodemkundige situering.....	24
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis.....	31
4.1	Geschiedkundige situering.....	31
4.2	Inventarissen onroerend erfgoed	33
4.3	Cartografische Bronnen	41
4.4	Recente landschapsveranderingen.....	48
5	Landschappelijke boringen.....	50
5.1	Inleiding	50
5.2	Werkwijze en strategie	52
5.3	Boringen.....	53
5.4	Interpretatie.....	58
6	Besluit	58
6.1	Interpretatie en datering	58
6.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering.....	59
6.3	Samenvatting	60
7	Kwaliteitscontrole en ondertekening	62
8	Bibliografie.....	63

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: GRB basiskaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	9
Figuur 2: Indicatie van het studiegebied op de kadasterkaart (CadGis 2019)	10
Figuur 3: Het studiegebied weergegeven op de meest recente orthofoto met aanduiding van de aardgasleiding met zwart raster (Geopunt 2019)	11
Figuur 4: Klip/Klimplan t.h.v. het studiegebied (Kabel- en Leidinginformatieportaal Vlaanderen 2019)	12
Figuur 5: De loods aan de Menenstraat (ABO nv 2019)	13
Figuur 6: De te behouden loods (ABO nv 2019)	13
Figuur 7: De nieuwe loods op perceel 401a (ABO nv 2019)	14
Figuur 8: De steenslagverharding ten oosten van de nieuwe loods (ABO nv 2019)	14
Figuur 9: De parking in betontegels ten noorden van de nieuwe loods (ABO nv 2019)	15
Figuur 10: De vijver in de noordoostelijke hoek (ABO nv 2019)	15
Figuur 11: De toekomstige situatie binnen het studiegebied (Geopunt 2019)	16
Figuur 12: Plan van de bestaande toestand met aanduiding van de slopen en te behouden bebouwing, verhardingen en bomen (Initiatiefnemer 2019)	17
Figuur 13: Inplantingsplan voor de toekomstige situatie (Initiatiefnemer 2019) ... Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.	
Figuur 14: Rioleringsplan voor de toekomstige situatie (Initiatiefnemer 2019) Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.	
Figuur 15: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	19
Figuur 16: Het studiegebied weergegeven op een hoogtemodel (DTM 1m).	20
Figuur 17: Weergave van de genomen hoogteprofielen binnen het studiegebied (Geopunt 2019) ...	21
Figuur 18: Hoogteprofiel noord-zuid (Geopunt 2019)	21
Figuur 19: Hoogteprofiel west-oost voor de zuidkant (Geopunt 2019)	22
Figuur 20: Hoogteprofiel west-oost voor de noordelijke zijde van het studiegebied (Geopunt 2019)	22
Figuur 21: Skyview met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	23
Figuur 22: Het studiegebied weergegeven op de bodemkaart (Geopunt 2019)	24
Figuur 23: Quartairgeologische sequentie (type 3) ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2019)	26
Figuur 24: Quartairgeologische sequentie type 3a (Geopunt 2019)	26
Figuur 25: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	27
Figuur 26: Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	28
Figuur 27: Bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	29
Figuur 28: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)	30
Figuur 29: Tabel met geraadpleegde bronnen	31
Figuur 30: Bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m rond het studiegebied (Geoportaal 2019)	33
Figuur 31: Lijst van het bouwkundig erfgoed binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)	34
Figuur 32: Beschermde monumenten en dorpsgezichten in de omgeving van het studiegebied (Geopunt 2019)	34
Figuur 33: Lijst van de beschermde monumenten in de omgeving van het studiegebied (Geoportaal 2019)	36
Figuur 34: Meldingen in de CAI binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)	36

Figuur 35: Overzichtstabel CAI in de nabije omgeving.....	37
Figuur 36: Archeologienota's en nota's waarvan akte genomen werd binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)	39
Figuur 37: Het studiegebied aangeduid op de Fricxkaart (Geopunt 2019).....	41
Figuur 38: Het studiegebied aangeduid op de Ferrariskaart (Geopunt 2019)	42
Figuur 39: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	43
Figuur 40: Het studiegebied aangeduid op de Vandermaelenkaart (Geopunt 2019).....	44
Figuur 41: Poppkaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)	45
Figuur 42: Indicatie van het studiegebied op de Britse loopgravenkaart van 6 september 1918 (National Library of Scotland 2019)	46
Figuur 43: Het studiegebied weergegeven op de topografische kaart van 1939 (Cartesius 2019)	47
Figuur 44: Het studiegebied aangeduid op een orthofoto uit 1971 (Geopunt 2019).....	48
Figuur 45: Het studiegebied aangeduid op een orthofoto genomen tussen 1979-1990 (Geopunt 2019)	49
Figuur 46: Het studiegebied aangeduid op de meest recente orthofoto (Geopunt 2019).....	50
Figuur 47: Tabel met onderzoeksvragen.....	52
Figuur 48: Locatie van de uitgevoerde boringen met boornummer weergegeven op een orthofoto uit 2018 (Geopunt 2019)	53
Figuur 49: Tabel met de coördinaten van de uitgevoerde boringen	53
Figuur 50: De boringen met de TAW-hoogtes van het maaiveld ter hoogte van de boring op een orthofoto uit 2018 (Geopunt 2019)	54
Figuur 51: Boorstaat boring 6 (ABO nv 2019)	55
Figuur 52: Foto boring 6 (ABO nv 2019)	56
Figuur 53: Boorstaat boring 7 (ABO nv 2019)	57
Figuur 54: Foto boring 7 (ABO nv 2019)	57

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Wevelgem, Menenstraat, Koningsstraat

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2019C260
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- straat + nr.:	Menenstraat 330
- postcode :	8560
- fusiegemeente :	Wevelgem
- land :	België
Lambertcoördinaten X/Y (EPSG:31370)	N: 64776,5580/166836,6776 O: 64849,1849/166705,8606 Z: 64807,0789/166580,1975 W: 64730,5580/166818,1541
Kadaster	
- Gemeente :	Wevelgem
- Afdeling :	1
- Sectie :	A
- Percelen :	399a3, 399b3, 399z2, 399s2, 399Y2, 401b,399M2
Onderzoekstermijn	Juni/juli 2019
Thesaurus	Bureauonderzoek, Wevelgem, Menenstraat, Koningsstraat

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch archief bedreigd wordt door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke

bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

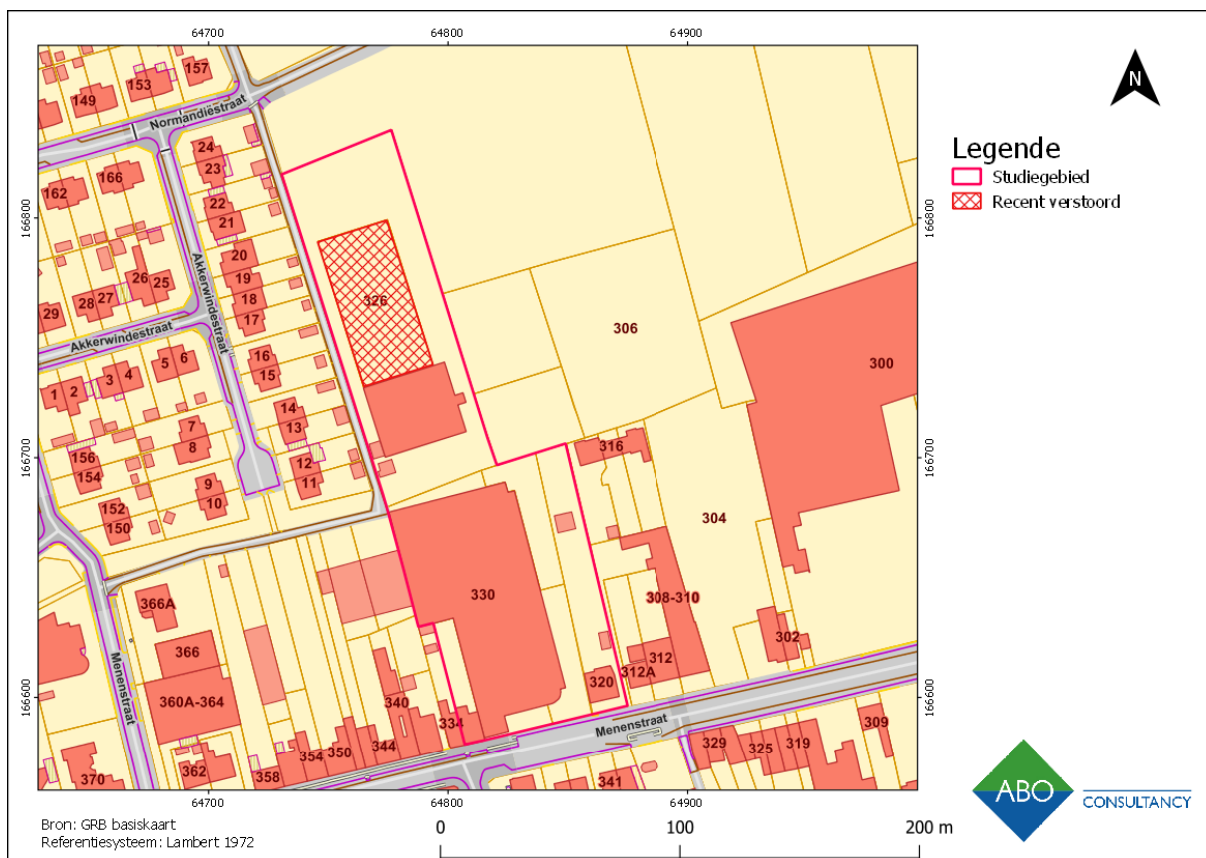
Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor oprichting van enkele gebouwen en een parkeerzone aan de Menenstraat 330 (Wevelgem). **Er werden reeds akte genomen van enkele archeologienota's die werden ingediend voor dit dossier (ID: 3840; 11936; 17147; 17542). Echter vanwege een wijziging in de plannen werd een nieuwe archeologienota opgesteld. De bureaustudie is identiek aan deze van de archeologienota's waarvan reeds akte werd genomen, met uitzondering van de wijziging van de plannen (hfst. Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.).**

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² overschrijdt (ca. 16.173m²) en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² (ca. 16.173m²) overschrijdt buiten een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een omgevingsvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van bureauonderzoek.

1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied bestaat uit de percelen 399a3, 399b3, 399z2,, 399Y2, 399s2, 401b,399M2. Zoals vermeld in hst. 1.4 maakt perceel 401a geen deel uit van het studiegebied gezien hier als onderdeel van de vorige bouwplannen reeds een loods (schrijnwerkerij) werd gerealiseerd. Het studiegebied wordt in het zuiden begrensd door de Menenstraat. Ten westen van de noordelijke helft van het studiegebied bevindt zich de Koningsstraat. Het centrum van Wevelgem bevindt zich op ca. 1,7km ten oosten van het studiegebied , het centrum van Menen op ca. 3km ten westen. Het vliegveld van Bissegem (Wevelgem) bevindt zich op ca. 2,5km ten oosten van het studiegebied.

Figuur 1 geeft het studiegebied weer op de GRB basiskaart, figuur 2 toont het studiegebied op de kadasterkaart.

Figuur 1: GRB basiskaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hst.3). Hiervoor werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hst.4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact op het archeologisch kennispotentieel te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

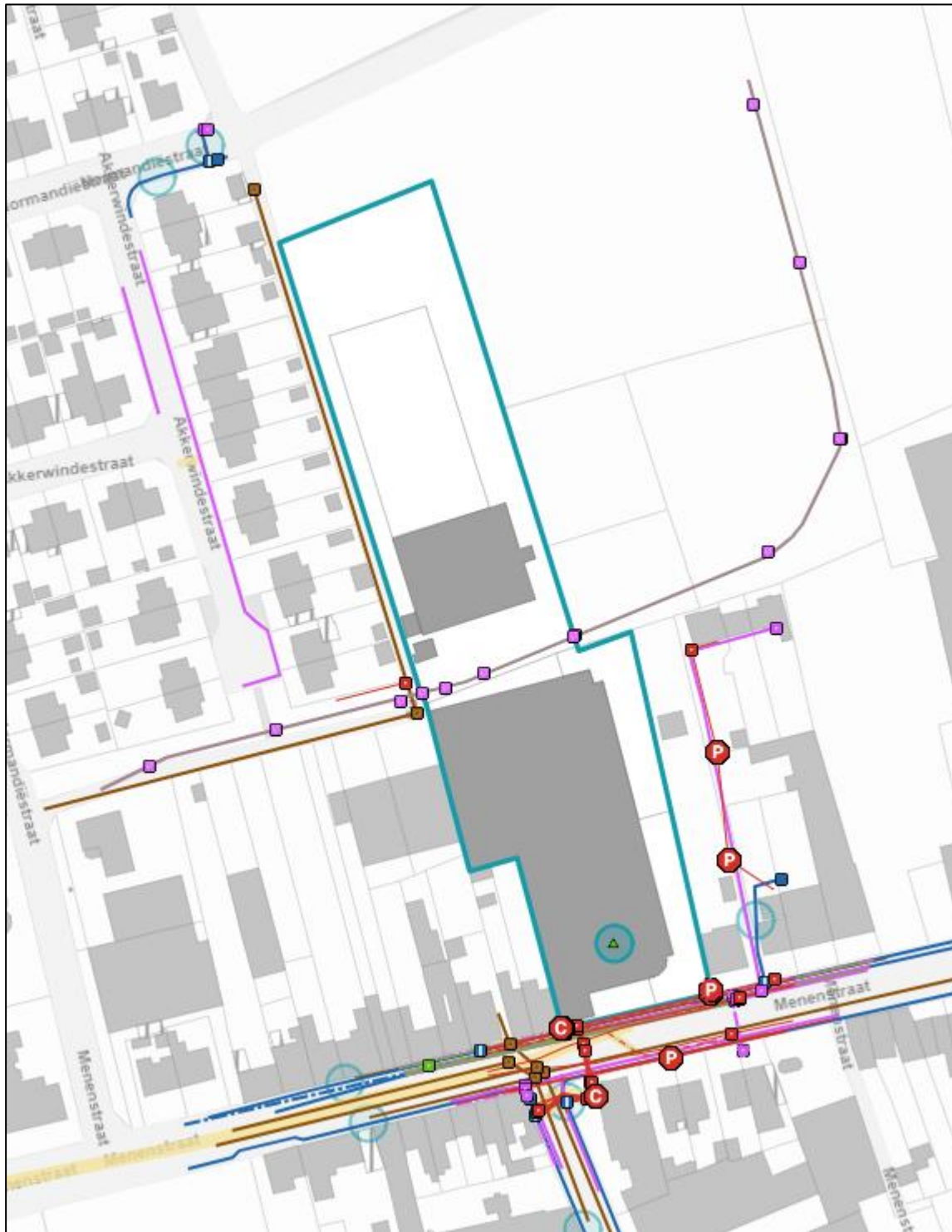
2.1 HUIDIGE SITUATIE

Figuur 3: Het studiegebied weergegeven op de meest recente orthofoto met aanduiding van de aardgasleiding met zwart raster (Geopunt 2019)

Op de meest recente orthofoto (uit 2018) zien we dat het studiegebied bebouwd is. In de zuidoostelijk en zuidwestelijk hoek bevindt zich een woning met tuin. In het zuiden van het studiegebied bevinden zich reeds enkele loods en bijbehorende verhardingen. Het noordelijke gedeelte van het studiegebied is, op een enkele loods na, onbebouwd. Dit beeld klopt echter niet meer met de realiteit. Bij een terreinbezoek werd vastgesteld dat zich een recent gebouwde loods bevindt op perceel 401a. Op

figuur 3 staat dit perceel weergegeven als 'recent verstoord'. De zone ten oosten van deze loods is verhard met steenslag. Ten noorden van deze loods is nog een onbebouwde zone aanwezig. Bij het terreinbezoek werd vastgesteld dat deze zone bedekt is met een puinlaag. In het bosje in de noordoostelijke hoek bevindt zich een vijver met een diameter van ca. 5m. Ten zuiden van de te behouden loods is een aardgasleiding aanwezig (cf. figuren 3 en 4). Figuren 5 tot en met 9 geven een beeld van de huidige situatie binnen het studiegebied.

Figuur 4: Klip/Klimplan t.h.v. het studiegebied (Kabel- en Leidinginformatieportaal Vlaanderen 2019)

Figuur 5: De loods aan de Menenstraat (ABO nv 2019)

Figuur 6: De te behouden loods (ABO nv 2019)

Figuur 7: De nieuwe loods op perceel 401a (ABO nv 2019)

Figuur 8: De steenslagverharding ten oosten van de nieuwe loods (ABO nv 2019)

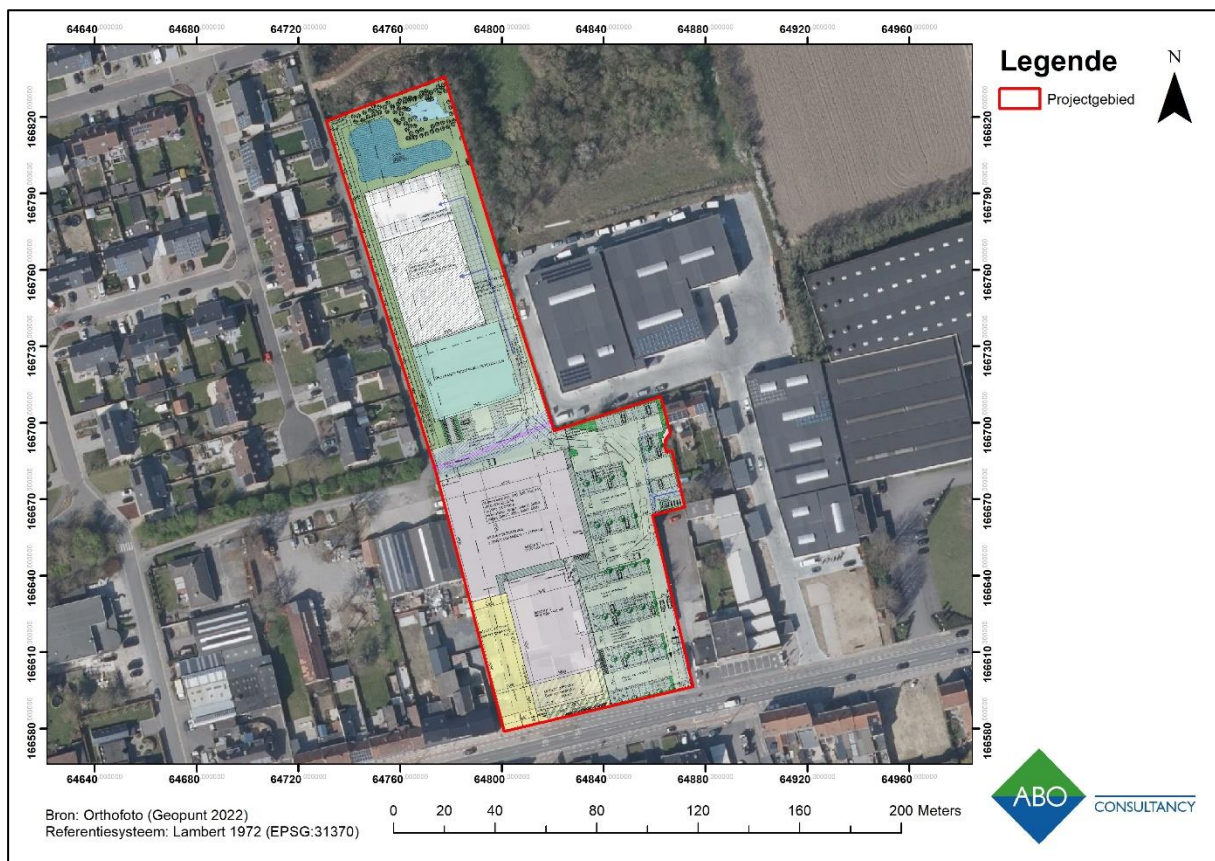

Figuur 9: De parking in betontegels ten noorden van de nieuwe loods (ABO nv 2019)

Figuur 10: De vijver in de noordoostelijke hoek (ABO nv 2019)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Figuur 11: De toekomstige situatie binnen het studiegebied (Geopunt 2019)

De toekomstige situatie omvat de oprichting van 3 bouwvolumes, verhardingen, groenzone en een renovatie van bestaande bebouwing (Figuur 12-Figuur 13). Met uitzondering van de te renoveren bebouwing wordt de bestaande bebouwing gesloopt.

Het eerste bouwvolume bestaat uit 3 handelspanden met een totale bruto oppervlakte van 2.114m². Het tweede bouwvolume is in het zuidwesten van het projectgebied gelegen, met een totale bruto oppervlakte van 810m² op het gelijkvloers. Op deze locatie zal een fitness worden opgericht. Aan de straatzijde wordt de bebouwing grotendeels enkel op een eerste verdieping voorzien, zodat een overdekte fietsenstalling en ingang mogelijk wordt gemaakt aan de straatzijde (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Het derde bouwvolume bevindt zich tussen het eerste en tweede bouwvolume en heeft een bruto oppervlakte van ca. 1.400m². Ter hoogte van de **bouwvolumes** (met bijhorende nutsleidingen, etc.) wordt uitgegaan van een **maximale verstoring van de bodemopbouw**.

Ter hoogte van de oostelijke helft van het projectgebied wordt een parking voorzien in asfalt. De parkeerplaatsen bestaan uit waterdoorlatende klinkers. Voor de **verhardingen** wordt een bodemingreep van ca. **50cm-mv voorzien**, met enkele groenzones aan de rand. Ook in het noorden van het projectgebied wordt een parkeerzone voorzien.

Verder wordt het bestaande gebouw in het noorden van het projectgebied (perceel 401b) gerenoveerd. Deze **renovatie** brengt **geen bodemingrepen** met zich mee en zal dus geen impact hebben op de bodemopbouw waardoor er geen archeologische resten bedreigd worden. In het uiterste noorden van het terrein wordt wel nog een **wadi** (540m²) aangelegd tot **-20cm-mv**. Het landschappelijk booronderzoek gaf hier een verstoorde boring aan. Hier is dus geen impact op de bodem.

Figuur 12: Plannen en snedes van de bestaande en nieuwe toestand

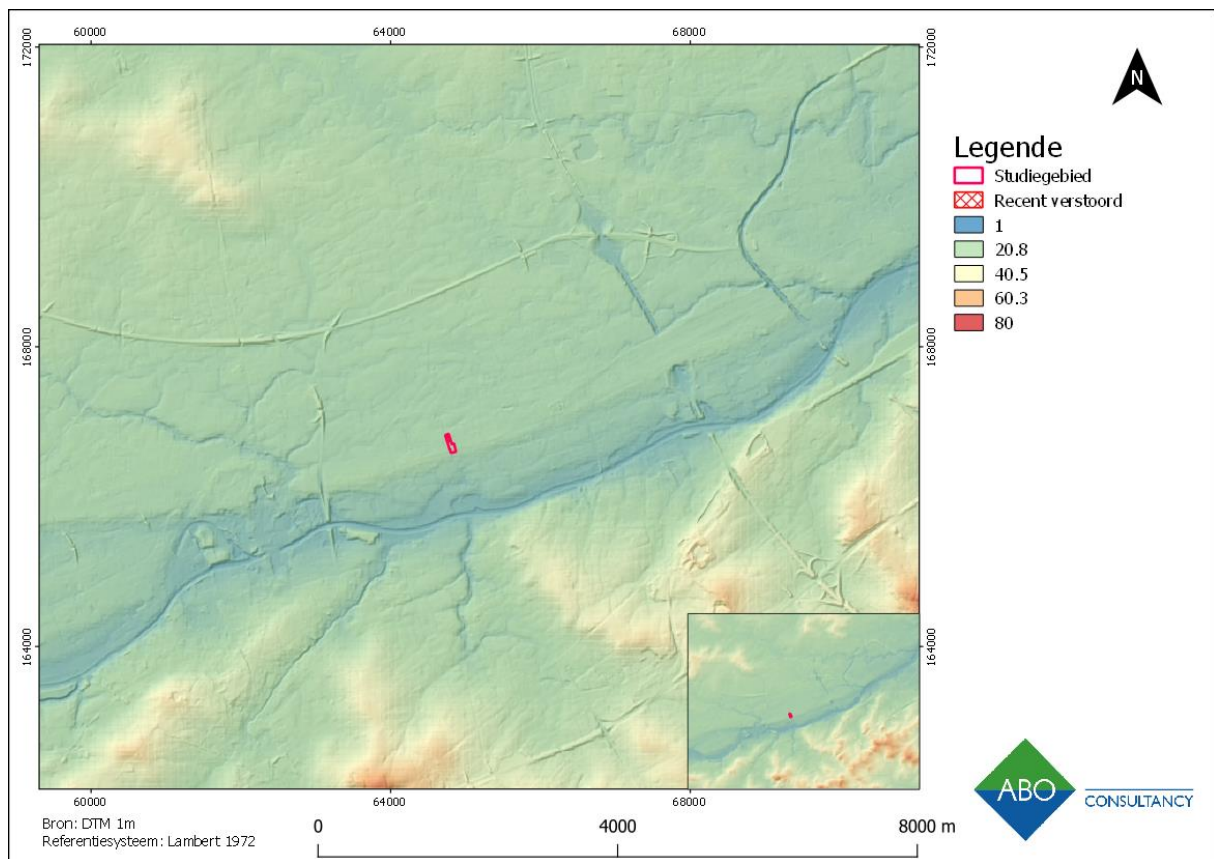
Beelden

CR_011 SMARTSQUARED - WEVELGEM

DBArchitecten
rik behaegel

Figuur 13: Visualisatie van de toekomstige situatie

3.1.2 HOOGTEVERLOOP

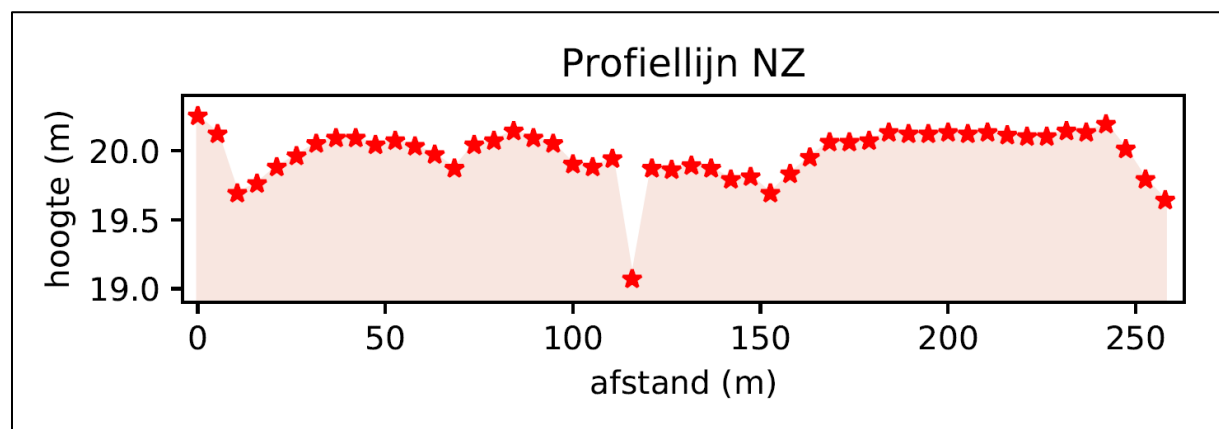
Figuur 15: Het studiegebied weergegeven op een hoogtemodel (DTM 1m).

Het studiegebied bevindt zich iets hoger gelegen in het landschap (ca. 20mTAW) op een tardiglaciale kouterrug gelegen langsheen de rivier de Leie. Deze kouterruggen, ook wel dekzandruggen genaamd, ontstaan door het opwaaien van zand uit de rivierbeddingen van grote rivieren. Dit zand daalt vervolgens neer door de zwaartekracht, accumuleert en vormt zo zandruggen die door vegetatiewortels gefixeerd worden. De alluviale vlakte van de Leie is lager gelegen op ca. 12mTAW. Tussen het studiegebied en de Leie bevindt zich een gradiëntzone. Binnen deze zone is een geleidelijke stijging merkbaar van de alluviale vlakte van de Leie naar de tardiglaciale kouterrug. De Leie bevindt zich op ca. 820m ten zuiden van het studiegebied, de alluviale vlakte van deze rivier is gelegen op ca. 400m ten zuiden van het studiegebied.

Het studiegebied bevindt zich dus binnen een hoger gelegen zone in de nabijheid van water. Landschappelijk gezien is deze ligging erg gunstig voor bewoning in vroegere tijden. Ook tijdens de steentijd was een dergelijk landschap gegeerd waardoor er mogelijk ook een steentijdpotentieel aanwezig is.

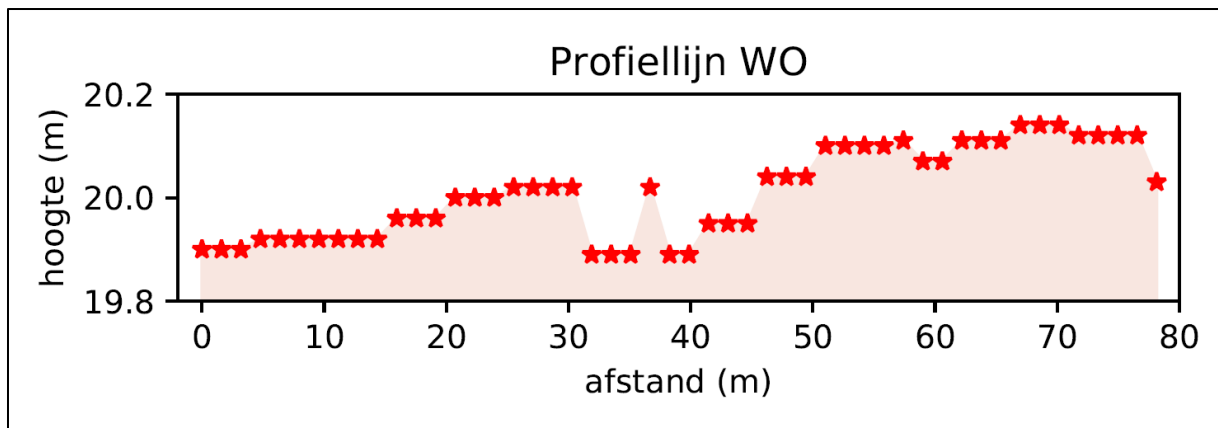

Figuur 16: Weergave van de genomen hoogteprofielen binnen het studiegebied (Geopunt 2019)

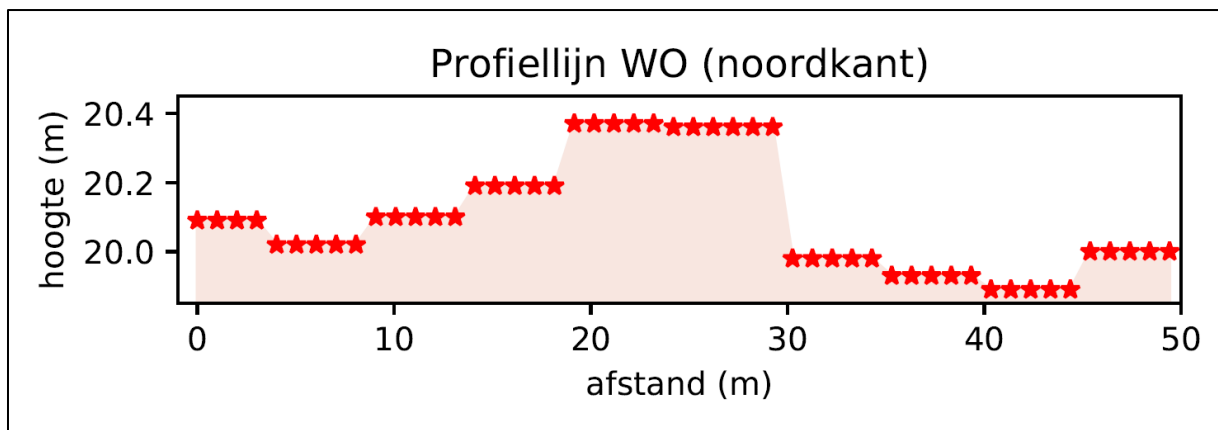
Figuur 17: Hoogteprofiel noord-zuid (Geopunt 2019)

Op het hoogteprofiel noord-zuid (figuur 18) zien we dat het verschil tussen het hoogste en laagste punt ca. 1m bedraagt. In het noorden daalt het landschap vrij abrupt om dan golvend over te gaan naar een nieuwe abrupte daling. In het uiterste zuiden is een daling merkbaar. Vermoedelijk begint hier de afdaling richting de alluviale vlakte van de Leie. De daling in het noorden is te wijten aan een vijvertje dat werd uitgegraven in de noordoostelijke hoek van het terrein (cf. hst. 2.1). De tweede daling heeft te maken met een uitgegraven helling ten oosten van de te behouden loods voor het lossen van vrachtwagens.

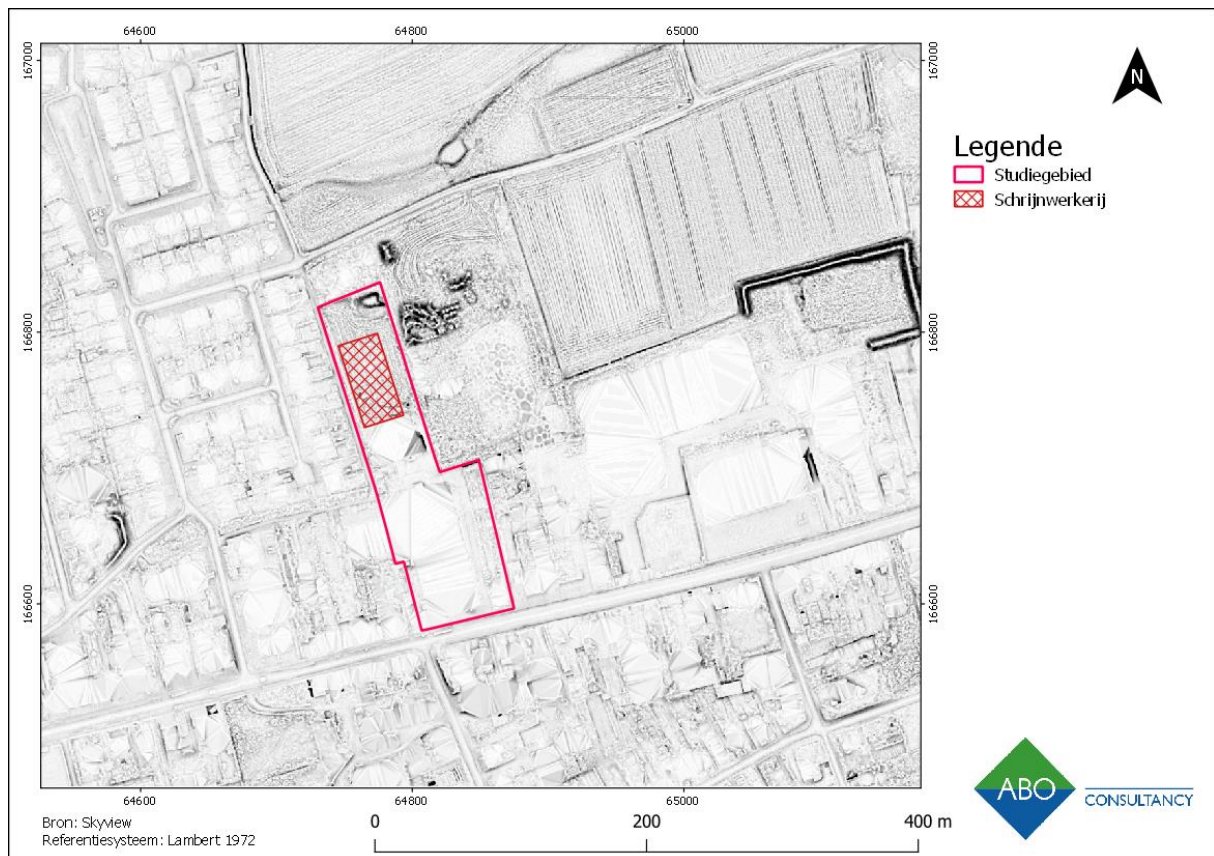
Figuur 18: Hoogteprofiel west-oost voor de zuidkant (Geopunt 2019)

Op het hoogte profiel west-oost voor de zuidkant van het terrein (figuur 19) is een trapsgewijze clustering van de punten te zien. Dit wijst op nivellering van het terrein. Gezien de aanwezige verharding en bebouwing op het terrein is dit geen verrassing. Het verschil tussen het hoogste en laagste punt bedraagt slechts 35cm wat eveneens een indicatie is voor nivellering.

Figuur 19: Hoogteprofiel west-oost voor de noordelijke zijde van het studiegebied (Geopunt 2019)

Op het hoogteprofiel west-oost voor de noordelijke zijde van het studiegebied (figuur 20) zien we dat het verschil tussen het hoogst en laagste punt ca. 40cm bedraagt. De punten zijn eveneens trapsgewijs geclusterd. Het terrein was ook hier aan nivellering onderhevig. Op luchtfoto's vanaf de jaren '70 van de vorige eeuw (cf. hst. 4.4) is te zien dat het terrein in gebruik was als landbouwgebied. Het terrein werd dan ook vermoedelijk genivelleerd bij de uitvoering van landbouwactiviteiten.

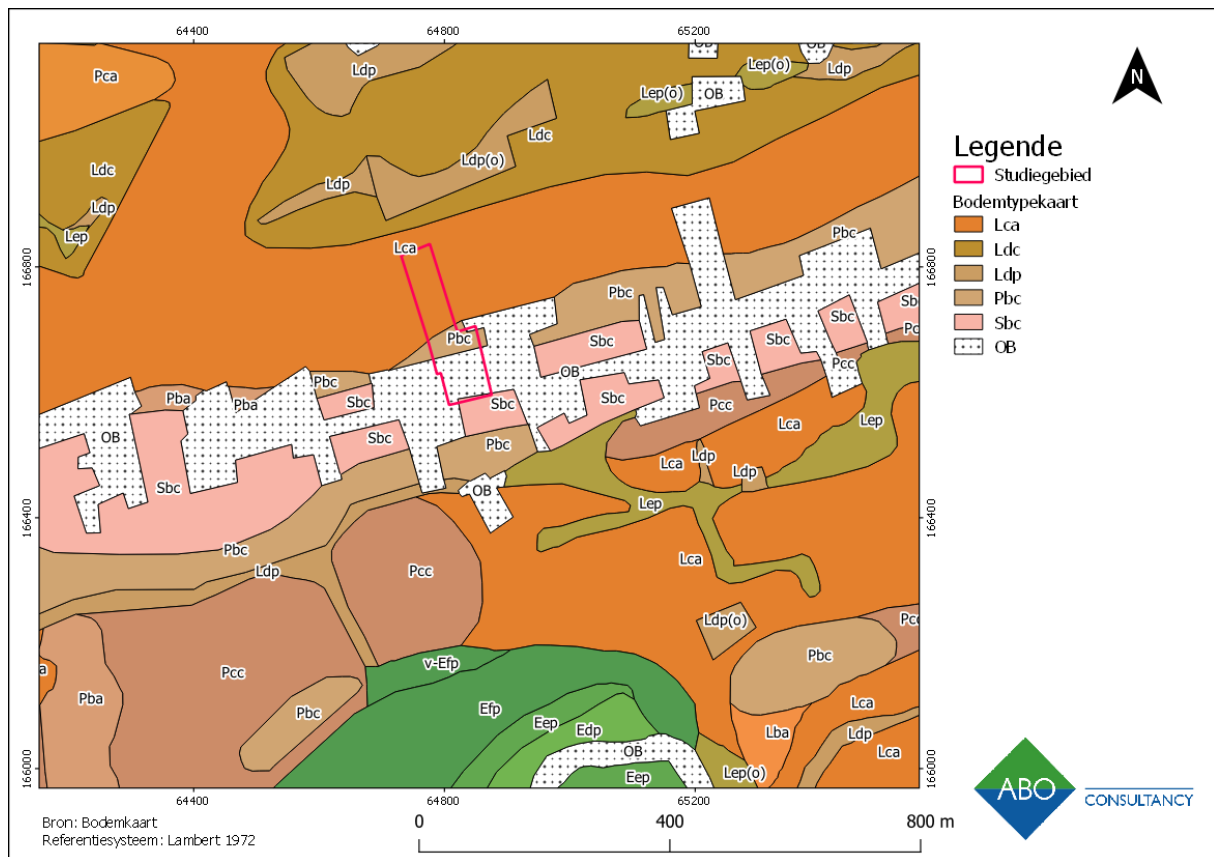

Figuur 20: Skyview met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

Op de skyview (figuur 21) zien we in het noorden van het terrein ploegvoren. In de noordoostelijke hoek valt het vijvertje waar te nemen. Het zuiden van het terrein is afgevlakt door de aanwezige bebouwing en verhardingen. Ten westen van het studiegebied is de vierkante perceelstructuur van de aanpalende wij te zien. Na ten oosten van het studiegebied vallen eveneens ploegvoren op te merken afgewisseld met enkele licht hoger gelegen zones, het gaat hier om kleine bosjes. Iets verder te oosten valt een verhoogde structuur met rechte lijnen op te merken. Het gaat hier om een houtwal. Een door de mens aangelegde, aarden wal beplant met bomen. Dit diende als perceelafbakening van weides en akkers en om het vee binnen en de wilde dieren buiten te houden (Burm & Haartsen 2003). De ouderdom van een houtwal is moeilijk te bepalen.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAART

Figuur 21: Het studiegebied weergegeven op de bodemkaart (Geopunt 2019)

Het studiegebied bestaat uit bodemtype **OB** in het zuiden, bodemtype **Pbc** in het midden en bodemtype **Lca** in het noorden van het studiegebied.

Bodemtype **OB** is een bodem die door menselijk ingrijpen verstoord is en waarvan het oorspronkelijke bodemtype helaas niet meer achterhaald kon worden.

Bodemtype **Lca** is een zwak gleyige zandleemgrond met textuur B-horizont. De ploeglaag (Ap-horizont) is ongeveer 40cm. De B-horizont is aangerijkt met klei en sesquioxiden. Roestverschijnselen komen voor tussen 80 en 120cm-mv. De waterhuishouding is gunstig.

Bodemtype **Pbc** is een droge lichte zandleemgrond met verbrokkelde textuur B-horizont. De Ap-horizont is vaak tussen de 20 en 30cm dik. Deze rust op een bruine, zwak humeuze overgangshorizont waaronder soms een uitlogingshorizont (E-horizont) voorkomt. De verbrokkelde textuur B-horizont begint tussen 70 en 90cm-mv. Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120cm-mv. De bodems zijn iets te droog in de zomer maar hebben anders een goede waterhuishouding. Het zijn bodems die voornamelijk tardiglaciale kouterruggen kenmerken. Deze ruggen ontstaan door het opwaaien van zand uit de rivierbeddingen van grote rivieren. Dit zand daalt vervolgens neer door de zwaartekracht, accumuleert en vormt zo zandruggen die door vegetatiewortels gefixeerd worden. De grote rivier die nabij het studiegebied stroomt is in dit geval de Leie. Deze stroomt op ca. 820m ten zuiden van het studiegebied.

Net ten zuiden van het studiegebied komt ook nog bodemtype **Sbc** voor. Dit is een droge, lemige zandgrond met verbrokkelde textuur B-horizont. De Ap-horizont is gemiddeld 20 tot 30cm dik. Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120cm diep. Deze bodems zijn te droog in de zomer maar hebben anders een gunstige waterhuishouding.

Algemeen kan gesteld worden dat ten noorden van het studiegebied (en deels binnen het studiegebied) zandleembodems voorkomen. Ten zuiden van het studiegebied komt bodemtype **Sbc**, een lemige zandgrond voor in de zones die niet als **OB** gekarteerd zijn. De kartering als **OB** heeft waarschijnlijk te maken met de loop van de gewestweg N8 en de lintbebouwing daarlangs. Hoewel dit niet met zekerheid gesteld kan worden kwam vermoedelijk in de **OB**-zones aanpalend aan bodemtype **Sbc** ook dit bodemtype voor. Wat verder naar het zuiden komen de alluviale kleibodems van de Leievallei voor.

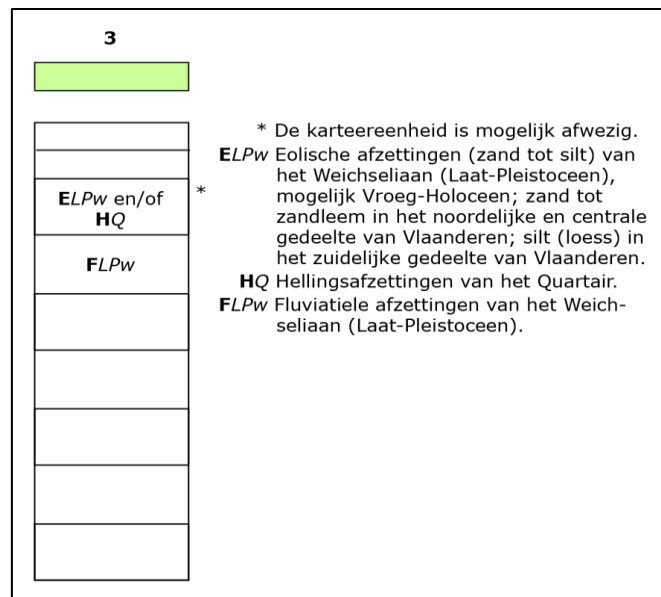
De bodemkaart bevestigt de landschappelijk gunstige ligging van het studiegebied. Het terrein is namelijk iets hoger gelegen op een kouterrug aan de rand van de alluviale vlakte van de Leie. De gekarteerde bodems hebben bovendien een gunstige waterhuishouding en zijn geschikt voor landbouwactiviteiten en bewoning.

3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

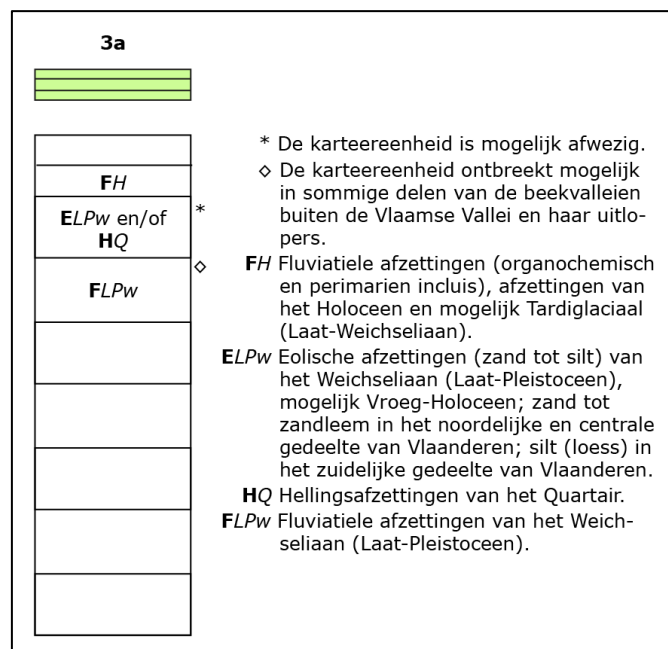
Het Quartaire pakket (type 3) bestaat uit fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Hierboven bevindt zich een laag met hellingsafzettingen van het Quartair en/of Eolische afzettingen (zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen) uit het Weichseliaan. Voor de omgeving van het studiegebied gaat het om afzettingen van zandleem (cf. hst. 3.2.1). De Quartairgeologische sequentie t.h.v. het studiegebied kan gevonden worden in figuur 23 en 24. Figuren 25 geeft de Quartairgeologische kaart weer voor de omgeving van het studiegebied.

Ten zuiden van het studiegebied komt type 3a voor. Het gaat hier om fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Hierboven bevindt zich een laag met hellingsafzettingen van het Quartair en/of Eolische afzettingen (zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen) uit het Weichseliaan. Voor de omgeving van het studiegebied gaat het om afzettingen van zandleem (cf. hst. 3.2.1). Hierboven bevindt zich nog een laag met fluviatiele afzettingen (organisch en primariën inclusief) uit het Holoceen en mogelijke tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).

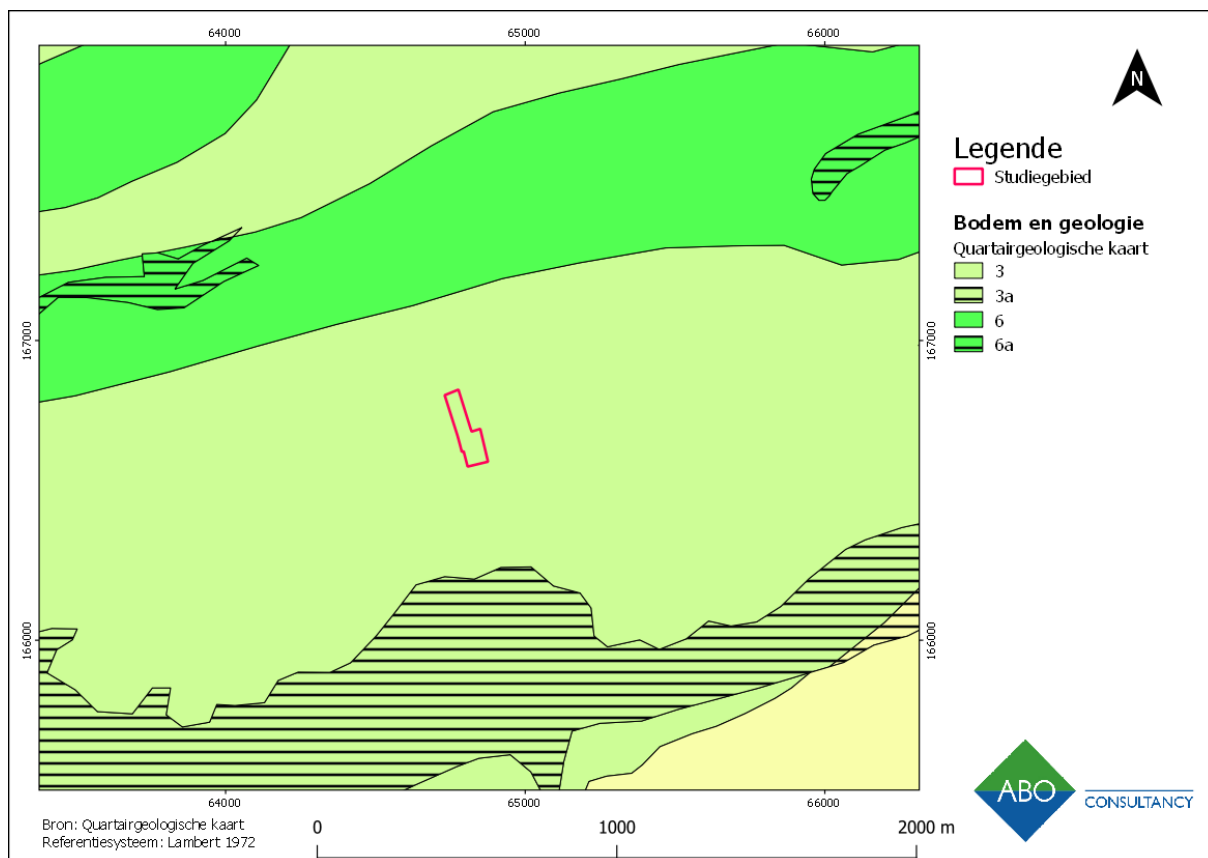
De Quartairgeologische kaart komt mooi overeen met de landschappelijke ligging van het studiegebied. Het terrein is namelijk iets hoger gelegen in het landschap op een kouterrug. Deze ruggen werden gevormd door de afzetting van zand(leem) afkomstig uit de uitgesneden rivierbeddingen van grote rivieren. Ten zuiden van het studiegebied komt type 3a voor, het gaat hier om de alluviale vlakte van de Leie die voornamelijk gekenmerkt wordt door fluviatiele afzettingen.

Figuur 22: Quartairgeologische sequentie (type 3) ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2019)

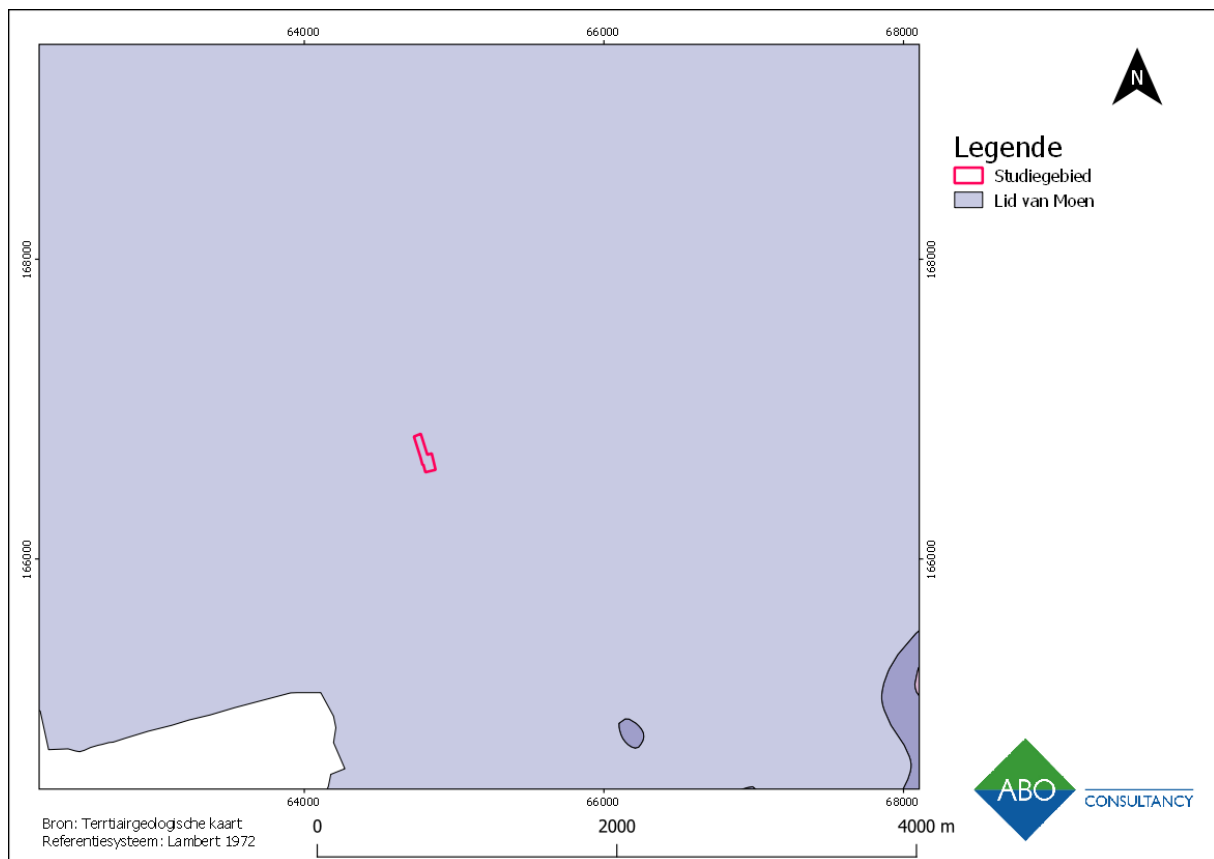

Figuur 23: Quartairgeologische sequentie type 3a (Geopunt 2019)

Figuur 24: Gedigitaliseerde Quartaargeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

3.2.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

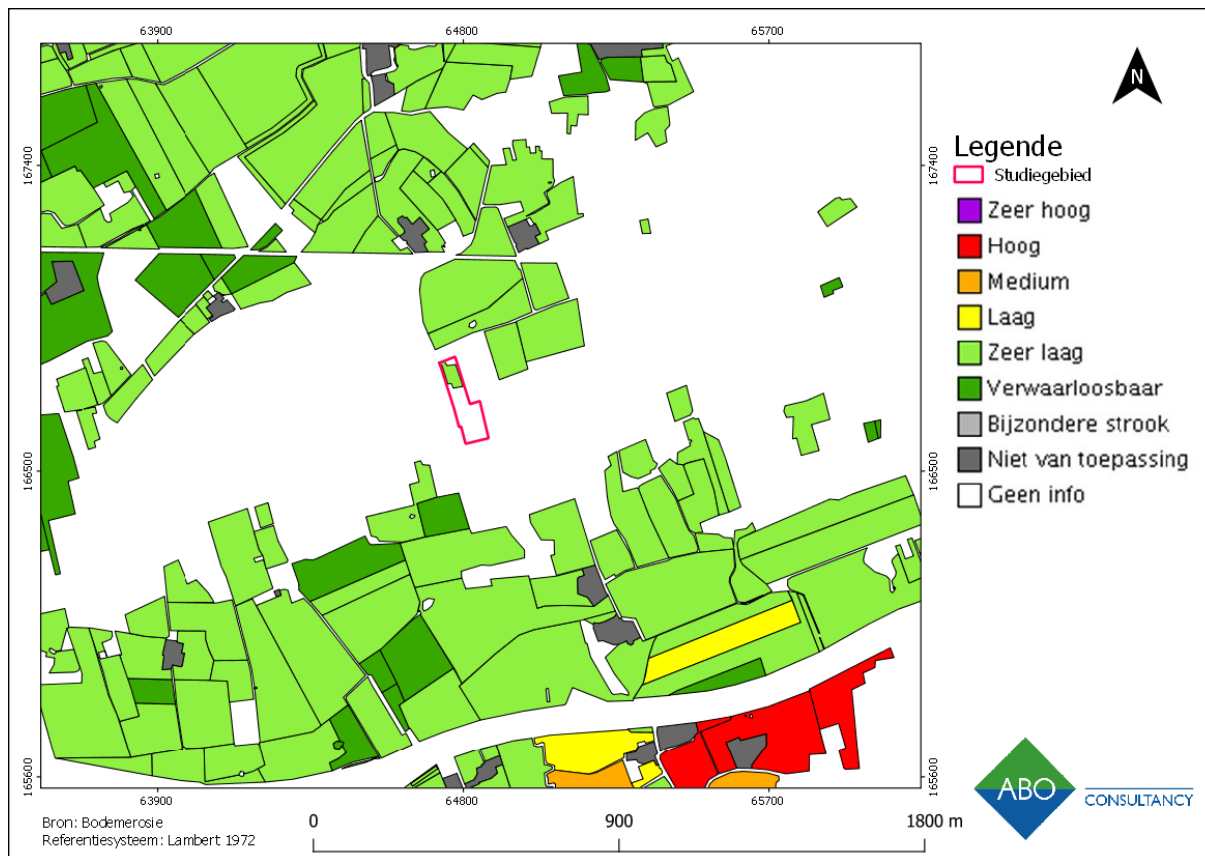

Figuur 25: Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Het studiegebied bevindt zich binnen de Formatie van Kortrijk en is verder onderverdeeld binnen het lid van Moen. Deze formatie bestaat uit grijze klei tot silt afgewisseld met kleilagen. Als inclusies komen nummulites planulatus voor. Dit zijn kalkskeletjes van mariene fossielen die tijdens het eoceen samen met een dikke kleilaag werden afgezet door de zee die onze streken in die periode verschillende keren bedekte.

De klei van het lid van Moen is een 'magere' klei en erg geschikt voor het maken van bakstenen en dakpannen. Waar deze ondiep voorkomt werden dan ook vaak steenbakkerijen opgericht.

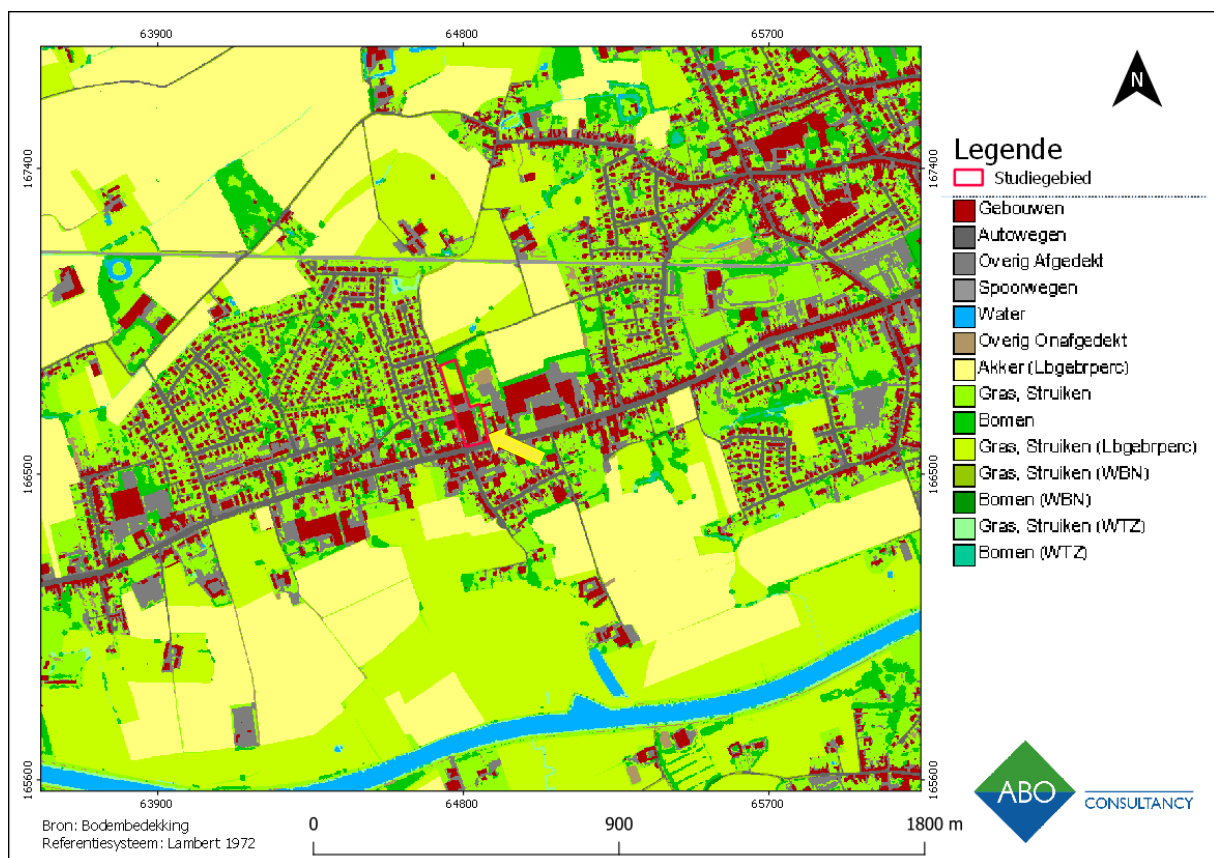
3.2.4 BODEMEROSIEKAART

Figuur 26: Bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de bodemerosiekaart (figuur 27) zien we dat het studiegebied zich voor het grootste gedeelte bevindt in een zone waar geen info is over de erosiegraad. In het noorden van het studiegebied en de nabije omgeving is de kans op erosie ingeschat als laag tot verwaarloosbaar. Hoewel het studiegebied hoger gelegen is t.o.v. de alluviale vlakte van de Leie is het landschap vrij vlak. Binnen het studiegebied zal er dan ook weinig kans op erosie zijn.

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Figuur 27: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2019)

Op de bodembedekkingskaart (figuur 28) werd het studiegebied voor een betere zichtbaarheid aangeduid met een gele pijl. De lintbebouwing langsheen de Menenstraat valt duidelijk waar te nemen. Ten westen van het studiegebied is de wijk te zien met wat meer groen tussen de woningen. Ten westen valt nog een wijk te zien met ten westen daarvan het centrum van Wevelgem. Wat verder ten noorden en zuiden van de Menenstraat zijn akkers en weides te zien. Op ca. 820m ten zuiden van het studiegebied valt te Leie op te merken.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Binnen archeologische zone
Landschapsatlas	Niet relevant
Inventaris Bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde monumenten	Relevant, cf. 4.2.2
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Niet relevant, cf. 4.2.3
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.6
Inventaris Historische stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Wereldoorlog relictten	Niet relevant
Andere historisch/ archeologische relictten	Relevant, cf. hst. 4.2.5
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (ca. 1712)	Relevant, cf. 4.3.1
Ferrariskaart (ca. 1770-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Popp kaarten (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5

Figuur 28: Tabel met geraadpleegde bronnen

4.1 GESCHIEDKUNDIGE SITUERING

Wevelgem werd voor het eerst vermeld in 1197 als 'Weuelghem'. De naam komt waarschijnlijk uit het Germaans en is afgeleid van Wibilinga-haim, woonst van de lieden van 'Wibil' of 'Wibo'.

Bewijs van Romeinse bewoning werd aangetroffen midden 19de eeuw. Toen werden 180 Romeinse munten, vijf glazen parels, een bronzen en een aarden vaas gevonden uit deze periode gevonden.

Wevelgem is waarschijnlijk ontstaan uit een 5de-eeuwse nederzetting van Franken op de linkeroever van de Leie. De eerste kerk werd vermoedelijk gebouwd rond de 8ste eeuw. Het 'Goed ter Meersch' was het domein van de heer van Wevelgem en het is waarschijnlijk vanuit dit domein dat de heerlijkheid van Wevelgem is ontstaan. Restanten van deze eerste kerk werden teruggevonden aan de huidige Lode de Boningestraat op ca. 1,5km ten westen van het studiegebied.

Reeds in de middeleeuwen werd er vlas geteeld in Wevelgem. Het was er een belangrijke pijler van de economie, talrijke hoeves hielden zich dan ook bezig met het telen van vlas. Na de oogst werd het vlas verder verwerkt. Het was in die periode verboden vlas te roten in de Leie, dit werd gedaan in stilstaand water en heette poel- of putroten. Roten is een rottingsproces waarbij bacteriën vrijkomen. Dit zorgde voor vervuiling van het water en droeg bij tot vissterfte. De 'hekkens' waarin het vlas lag te roten belemmerde bovendien de scheepvaart en andere gebruikers van het Leiewater zoals bv. brouwerijen waren ook niet opgezet met de watervervuiling. Vlas wordt o.a. gebruikt voor de productie van touw en linnen weefsels.

Begin 13de eeuw werd in Moorsele (thans een deelgemeente van Wevelgem) de Guldenbergabdij gesticht en bevolkt door een gemeenschap van Cisterciënzerzusters. Midden 13de eeuw verplaatste de gemeenschap zich naar Wevelgem, meer bepaald naar het gehucht Lauwe, in de nabijheid van de Leie. Bij het klooster hoorde ook een kloosterhoeve, gelegen net ten noordwesten van het klooster. De zusters hadden eveneens nog diverse pachthoeves in de omgeving. Vermoedelijk werd ook hier grotendeels ingezet op de vlasseelt. Het klooster is thans verdwenen maar de kloosterhoeve bestaat nog. Deze is gelegen op ca. 1,6km ten zuidoosten van het studiegebied.

Vanaf de 16de eeuw wordt de vlasseelt geïntensiveerd. Dit desondanks dat de streek rond Wevelgem sterk te lijden had onder de godsdienstoorlogen. Eerst was er de beeldenstorm in 1566 de een reeks verwoestingen teweegbracht. Ook de Guldenbergabdij had te lijden onder de beeldenstorm. In 1578 vond een tweede beeldenstorm plaats waaronder niet alleen de abdij maar ook de parochiekerk te lijden had. Tijdens de Nederlandse Opstand had de streek rond Wevelgem zwaar te lijden onder de troepenbewegingen. De abdij werd verwoest en de bewoonsters vluchtten naar Kortrijk. Enkele jaren later (de zusters waren nog in Kortrijk) werden ook een groot aantal pachthoeves van de abdij gebrandschat. Dit zorgde voor een enorme economische terugslag, niet alleen voor de zusters maar ook voor de pachters en hun werkvolk. Pas begin 17de eeuw keren de zusters naar Wevelgem terug.

Tijdens de 18de eeuw heeft de gemeente heel wat te leiden door troepenpassages zo o.m. tijdens de Franse bezetting (1744-1748). Bij de inval op Menen in 1744 zijn verschillende Franse troepen in Wevelgem gelegerd. Na de vrede van Aken in 1748 bleef de streek ongeveer 40 jaar gespaard van oorlogsgeweld, zodoende kon het platteland zich economisch en sociaal herstellen. De wol- en vlasnijverheid begon aan belang te winnen. De linnenindustrie kende een uitbreiding door de toenemende export naar Frankrijk.

Eind 18de eeuw werd de Guldenbergabdij opgeheven tijdens de Franse bezetting. De kloosterhoeve wordt verkocht en de abdij zelf wordt afgebroken.

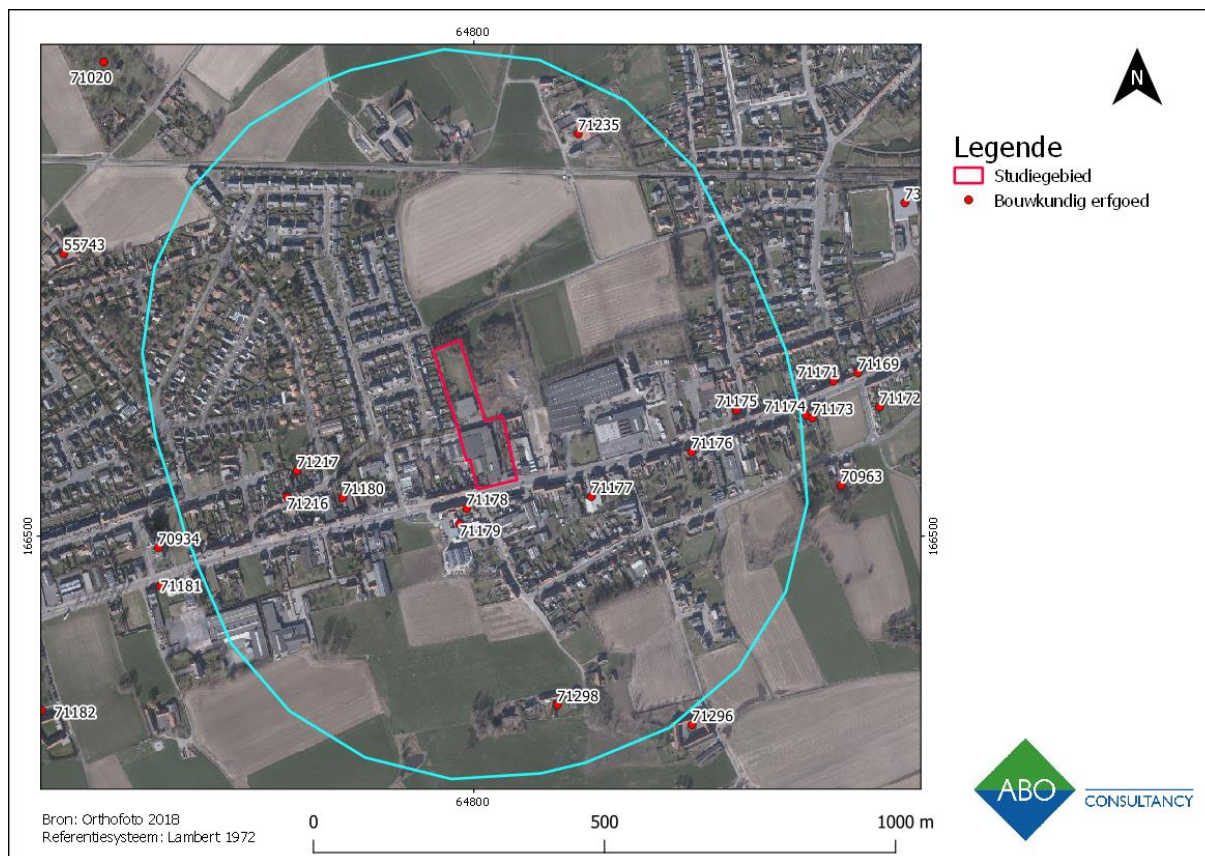
Tijdens de 19de eeuw werd het verbod om vlas te roten in de Leie opgeheven. Samen met de mechanisatie van een groot deel van het proces zorgde dit voor een hoge vlucht van de vlasseelt in de regio. Door deze industrie werd ook een degelijk wegennet en enkele treinsporen aangelegd om de regio economisch te ontsluiten. Zo werd in 1852 de spoorlijn Kortrijk-Wervik aangelegd.

Tijdens WOI werd er te Bissegem (op ca. 2,5km ten oosten van het studiegebied) een vliegveld aangelegd door de Duitse troepen. De locatie werd gekozen op basis van de aanwezigheid van een spoorlijn en de Leie. Op ca. 650m ten noordwesten van het studiegebied, op grondgebied Menen, werd na WOI een Duits oorlogskerkhof aangelegd.

Tijdens WOII had Wevelgem ook te lijden onder de Duitse bezetting. Recent nog werd een schuilkelder uit deze periode ontdekt nabij het bibliotheekgebouw door een plaatselijke journalist.

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 29: Bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m rond het studiegebied (Geoportaal 2019)

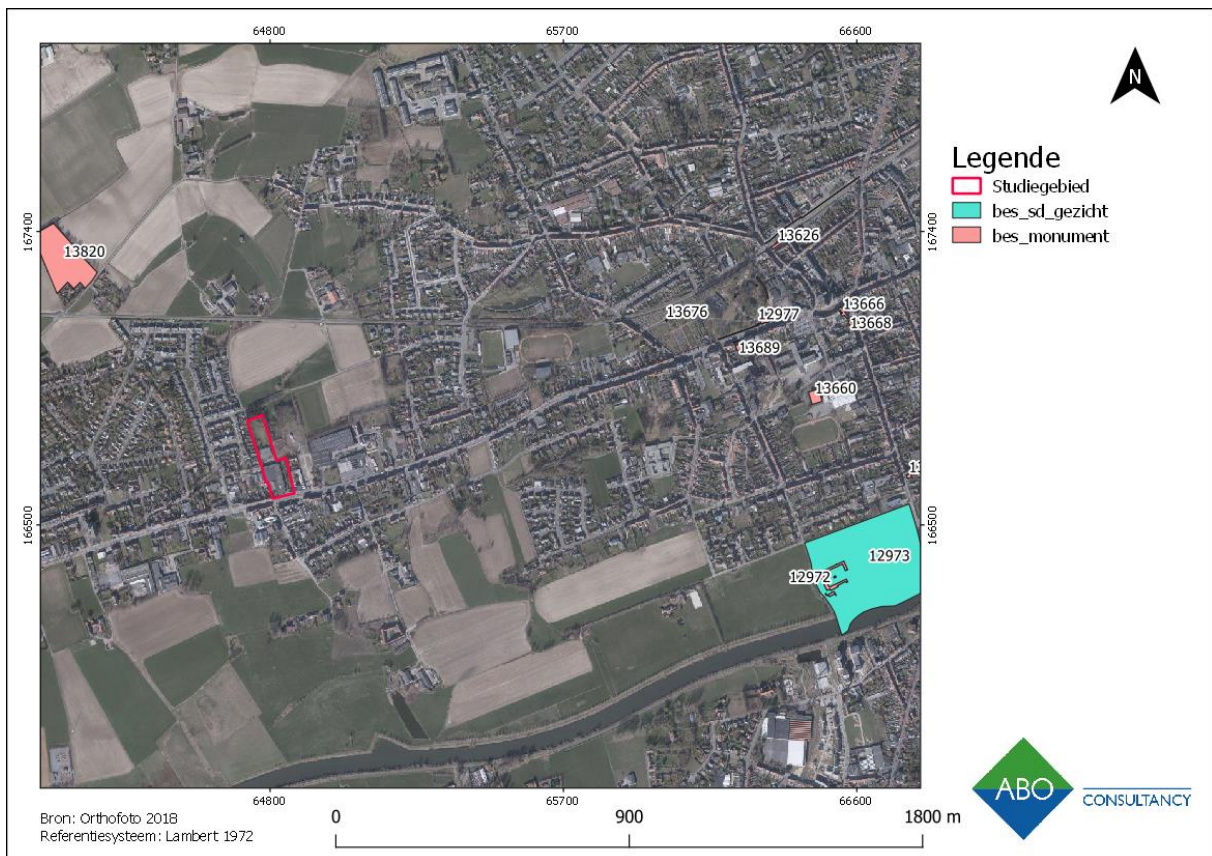
ID	Omschrijving	Datering
71174	Arbeidershuisje	4 ^{de} kwart 19 ^{de} eeuw
71175	Klein arbeidershuisje	4 ^{de} kwart 19 ^{de} eeuw
71176	Rijwoning	Interbellum
71177	Art-Deco burgerwoning	Interbellum
71178	Vlashandelaarswoning	Vóór WOI
71179	Vlshoeve met vlasschuur	19 ^{de} eeuw
71180	Eenheidsbebouwing	Interbellum
71216	Vlasschuur	1 ^{ste} kwart 20 ^{ste} eeuw
71217	Kleine arbeiderswoning	1 ^{ste} kwart 20 ^{ste} eeuw
71235	Perremeershoeve	19 ^{de} eeuw

71298	Klein boerenarbeidershuisje	19 ^{de} eeuw
-------	-----------------------------	-----------------------

Figuur 30: Lijst van het bouwkundig erfgoed binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)

Het bouwkundig erfgoed in de buurt van het studiegebied dateert uit de 19de eeuw en later. Het gaat om arbeidershuisjes, vlashoeves, vlasschuren en enkele interbellum-woningen. Uit het bouwkundig erfgoed kan vooral het belang opgemaakt worden van de vlasproductie in de streek, gezien de aanwezigheid van vlashoeves en -schuren.

4.2.2 BESCHERMDE MONUMENTEN EN STADS- OF DORPSGEZICHTEN

Figuur 31: Beschermde monumenten en dorpsgezichten in de omgeving van het studiegebied (Geopunt 2019)

In de omgeving van het studiegebied bevinden zich 9 beschermde monumenten en 1 beschermd dorpsgezicht. Voornamelijk de hoeve Kloosterhof en aanpalende omgeving (hoeve bij de Guldenbergabdij uit de 13de eeuw, cf. hst. 4.1), het station (ID 13626) en de Duitse militaire begraafplaats te Menen (ID 13820) zijn sprekend voor het verleden van de streek en zullen dan ook nader besproken worden. De overige beschermde monumenten werden voor de volledigheid opgenomen in onderstaande lijst.

De hoeve Kloosterhof omvat het voormalig neerhof bij de 13de eeuwse Guldenbergabdij. De hoeve is gelegen aan de oevers van de economisch voor de regio belangrijke Leie. Oorspronkelijk was het een volledig omwalde site die via een sluis verbonden was met de Leie. Ten noorden en westen is deze omwalling bewaard. De huidige gebouwen dateren voornamelijk uit de 18de eeuw.

De omgeving rond het Kloosterhof werd beschermd als dorpsgezicht met ID 12973. De bescherming omvat de boerenwoningen van de hoeve, de omwalling, het erf, de platanendreef, de moestuin en de

omliggende weilanden. De als monument beschermde hoevegebouwen maken geen deel uit van het beschermde dorpsgezicht. Binnen deze bescherming bevinden zich de restanten van de oude Guldenbergabdij. Tot op heden is op deze site nog geen archeologisch onderzoek gebeurd.

Het station van Wevelgem werd beschermd met als ID 13626. Het station dateert uit 1924 maar gaat terug op een ouder station uit de 19de eeuw. In oorsprong werd het station (en de bijhorende spoorlijn Kortrijk-Wervik) aangelegd om economische redenen, nl. het vergemakkelijken van het vervoer en de handel in vlas. Tijdens WOI werd er dankbaar gebruikt gemaakt van het station en de aanwezige spoorlijn (die overigens deels werd uitgebreid met lokale smalsporen) door de Duitse bezetter. Op basis van de aanwezigheid van een station en de Leie werd beslist om te Bissegem (op ca. 2,5km ten oosten van het studiegebied) een vliegveld op te richten.

Uit het interbellum dateert de Duitse militaire begraafplaats. Deze werd in oorsprong aangelegd door de Duitse troepen in 1917 om de gesneuvelden te begraven en werd tijdens het interbellum architecturaal verfraaid. Na WOII werd beslist om enkel nog 4 Duitse begraafplaatsen in België te behouden. Er werd dan ook een groot aantal soldaten van andere, voormalige begraafplaatsen bijgezet. Het is de grootste Duitse WOI-begraafplaats in ons land.

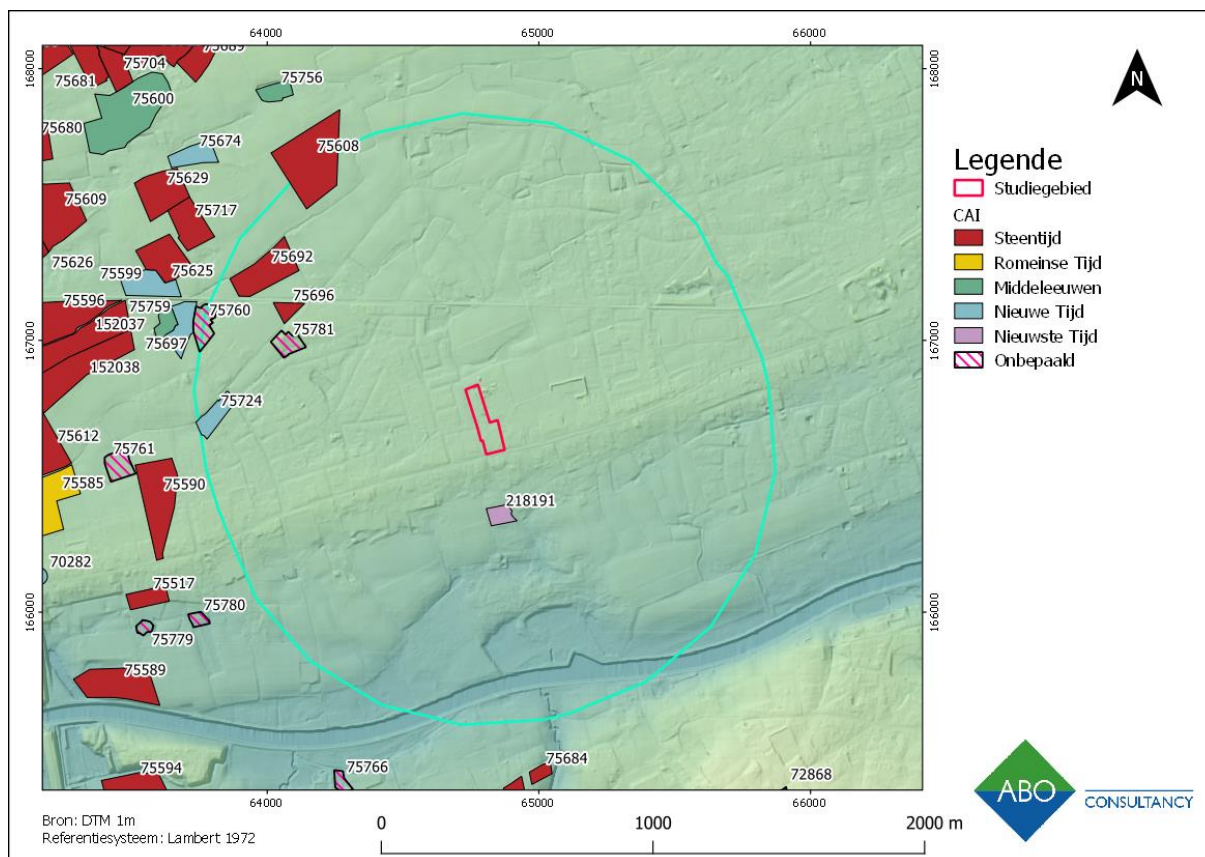
Deze beschermde monumenten zijn treffend voor het belang van de vlasnijverheid vanaf de late middeleeuwen tot begin 20ste eeuw. Ook het belang van de Guldenbergabdij met kloosterhoeve en daarnaast verschillende pachthoeves in de omgeving wordt onderstreept. Het station is treffend voor de 19de-eeuwse intensivering en mechanisering van de vlasnijverheid. Tijdens WOI waren Wevelgem (Bissegem) en Menen strategisch belangrijk. De keuze om hun vliegveld te Bissegem te plaatsen bevestigd dit alsook de aanleg van het soldatenkerkhof. Dit laatste wijst er op dat Menen (en vermoedelijk ook Wevelgem) een logistiek knooppunt was met veel vervoersmogelijkheden (vervoer van gewonden en gesneuvelden) en de aanwezigheid van voorzieningen zoals vermoedelijk een ziekenhuis.

ID	Omschrijving	Datering
12972	Hoeve Kloosterhof	13 ^{de} eeuw, 17 ^{de} eeuw, 18 ^{de} eeuw, na WOII
12973	Hoeve Kloosterhof: omgeving (beschermde dorpsgezicht)	13 ^{de} eeuw, 17 ^{de} eeuw, 18 ^{de} eeuw, na WOII
12977	Kasteel Vanackere met aanhorigheden en oorlogsmonument	19 ^{de} eeuw, interbellum
13626	Station Wevelgem	Interbellum
13660	Expo-58 paviljoen (Joegoslavië), thans schoolgebouw	2 ^{de} helft 20 ^{ste} eeuw (1958)
13666	Gemeentehuis Wevelgem	Vóór WOI
13668	Burgerhuis met winkel	19 ^{de} eeuw
13676	Grafkapel van de familie Vanackere	Begin 20 ^{ste} eeuw

13689	Herenhuis La Roseraie	Begin 20 ^{ste} eeuw
13820	Duitse militaire begraafplaats	Interbellum

Figuur 32: Lijst van de beschermde monumenten in de omgeving van het studiegebied (Geoportaal 2019)

4.2.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 33: Meldingen in de CAI binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)

Binnen een straal van 1km bevinden zich 7 meldingen binnen de perimeter. Net rondom de perimeter bevinden zich nog 2 meldingen. Deze zullen eveneens besproken worden.

ID	Omschrijving	Datering	Afstand tot studiegebied
75608	Veldprospectie	Neolithicum, nieuwe tijd	885
75692	Veldprospectie	Steentijd, nieuwe tijd	760m
75696	Veldprospectie	Steentijd, nieuwe tijd	695m
75697	Veldprospectie	Nieuwe tijd	1,1km
75724	Veldprospectie	Nieuwe tijd	855m
75759	Cartografische studie/veldprospectie	Nieuwe tijd (datering ante quem Ferrariskaart)	1,1km

75760	Cartografische studie	Nieuwe tijd (datering antequem Ferrariskaart)	980m
75781	Cartografische studie	Nieuwe tijd (datering antequem Ferrariskaart)	600m
218191	Archeologisch onderzoek: proefsleuven	Middeleeuwen, nieuwe tijd, WOI	200m

Figuur 34: Overzichtstabel CAI in de nabije omgeving

ID 75608

Bij een veldprospectie werd op deze locatie een losse vondst van lithisch materiaal uit het neolithicum gedaan. Bijkomend werden ook enkele aardewerkfragmenten uit de 16de eeuw aangetroffen (CAI 2019: archief Philippe Despriet).

ID 75692

Bij een veldprospectie werd op deze locatie een losse vondst van lithisch materiaal uit de steentijd gedaan. Bijkomend werden ook enkele aardewerkfragmenten uit de 16de eeuw aangetroffen. Eveneens uit de 16de eeuw dateert een bronzen gesp (CAI 2019: archief Philippe Despriet).

ID 75696

Op deze locatie werden bij een veldprospectie enkele aardewerkfragmenten uit de 16de eeuw aangetroffen (CAI 2019: archief Philippe Despriet).

ID 75724

Op deze locatie werden bij een veldprospectie eveneens enkele aardewerkfragmenten uit de 16de eeuw aangetroffen (CAI 2019: archief Philippe Despriet).

ID 75759

De Ferrariskaart (1771-1778) geeft op deze locatie een site met walgracht aan. Een veldprospectie op dezelfde locatie leverde vondsten op vanaf de late middeleeuwen tot heden (Despriet 2009).

ID 75760

Een site met walgracht werd op deze plaats vastgesteld op de Ferrariskaart (1771-1778) (CAI 2019).

ID 75781

Ook op deze locatie werd op de Ferrariskaart (1771-1778) een site met walgracht vastgesteld (CAI 2019).

ID 218191

Bij een opgraving op deze locatie in 2017 werden twee fragmenten grijs aardewerk uit de middeleeuwen aangetroffen. Uit de nieuwe tijd dateert een loden pistoletkogel die met een metaaldetector werd opgemerkt. Eveneens uit de nieuwe tijd dateren drie ondiepe perceelgreppels van ca. 50cm breed. Uit WOI dateert een cirkelvormige bomkrater met daarin enkele ijzeren brokstukken en fragmenten van een obus. Het gaat vermoedelijk om Brits geschut. De krater heeft een diameter van ca. 1m (Acke, Bracke & Van Quathem 2017).

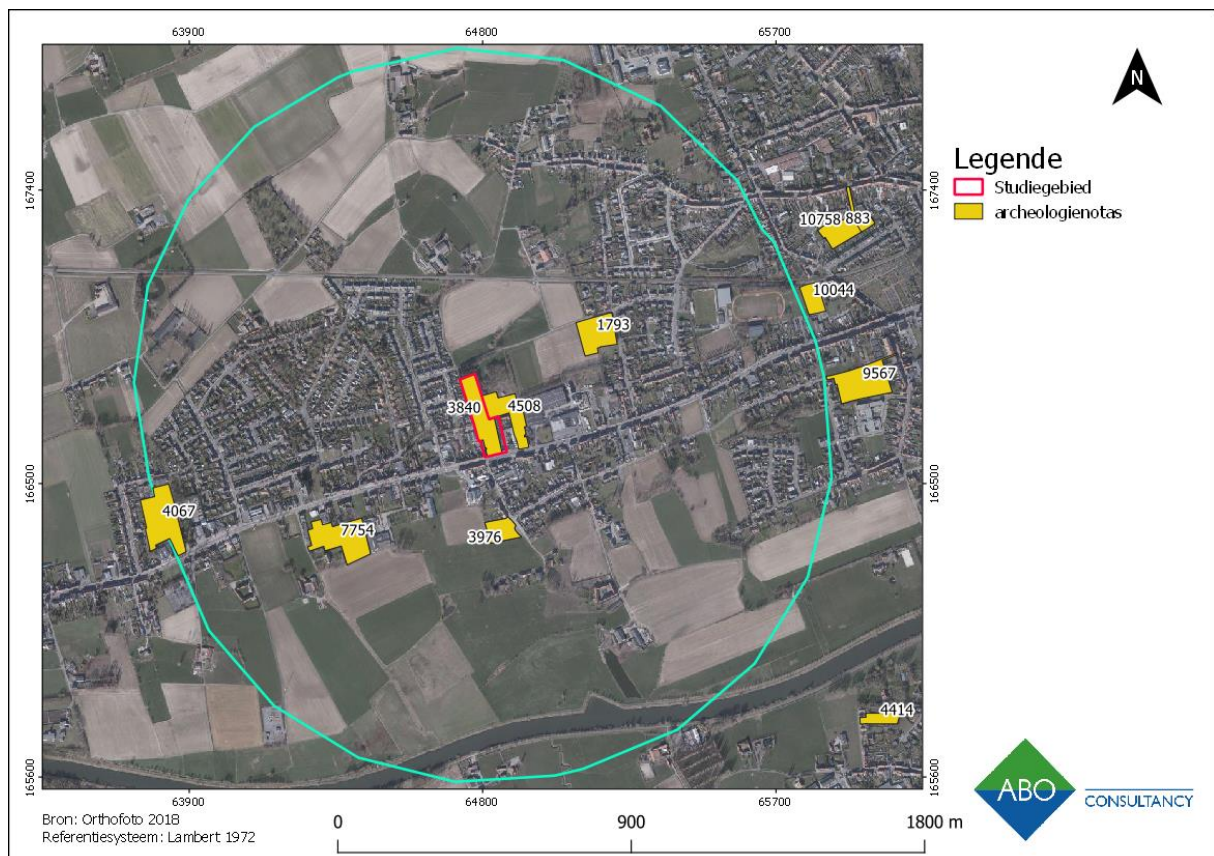
Uit de CAI blijkt een hoog aantal meldingen uit de steentijd. Deze zijn voornamelijk geclusterd ten westen van het studiegebied, op dezelfde landschappelijke ligging, nl. iets hoger gelegen nabij de alluviale vlakte van de Leie. De meldingen zijn echter voornamelijk veldprospecties die in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw werden uitgevoerd door P. Despriet. Dit geeft een vertekend beeld gezien het voornamelijk gaat om losse, verspreide vondsten van lithisch materiaal op akkers en weilanden. De kans dat dit materiaal *in situ* werd aangetroffen is dan ook klein, vermoedelijk werd het door eolische of fluviatiele werking of door de mens verplaatst. Wel tonen deze prospectievondsten, samen met de gunstige landschappelijke ligging, aan dat hier een potentieel voor steentijd aanwezig is.

Bij deze veldprospecties uitgevoerd door P. Despriet wordt ook steevast melding gemaakt van de vondst van aardewerk uit de 16de eeuw. De regio was economisch belangrijk in de 16de eeuw, vooral voor de teelt van vlas. Hoewel er diverse troebelen waren tijdens deze periode, vnl. door de godsdienstoorlogen, is gekend dat de vlaseelt tijdens deze periode intensiverde. Dit zal geresulteerd hebben in diverse (pacht)hoeves, verspreid over het landschap voor het telen van (voornamelijk) vlas.

De cartografische meldingen uit de nieuwe tijd, voornamelijk op basis van de Ferrariskaart, bevestigen dit beeld van een landschap doorspekt met hoeves. Er zijn binnen de perimeter van 1km rond het studiegebied drie meldingen gekend van sites met walgracht. Een datering is erg moeilijk en kan uiteenlopen van de late middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd. De Ferrariskaart (1771-1778) geeft in elk geval een datering ante quem.

Tot besluit kan gesteld worden dat het studiegebied landschappelijk goed gelegen is voor alle periodes met een gunstige bodem voor landbouwactiviteiten en bewoning. De CAI-meldingen bevestigen dit beeld. De losse vondsten uit de steentijd tonen aan dat er een zeker potentieel aanwezig is, en de cartografische meldingen van hoeves op de Ferrariskaart tonen aan dat het gebied tijdens de nieuwe tijd, maar vermoedelijk ook al eerder in trek was voor landbouw en bewoning. De vondst ten zuiden van het studiegebied van de inslagkrater van een obus bewijst het turbulente verleden van de streek tijdens WOI. Het vliegveld van Bissegem (Wevelgem) op ca. 2,5km ten westen van het studiegebied maar ook de aanwezige spoorlijnen zullen een geliefd doelwit gevormd hebben.

4.2.4 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S WAARVAN REEDS AKTE GENOMEN WERD

Figuur 35: Archeologienota's en nota's waarvan akte genomen werd binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geoportaal 2019)

In de omgeving van het studiegebied bevinden zich 6 archeologienota's waarvan reeds akte genomen werd.

Eerst en vooral is er de archeologienota met 3840 die werd opgesteld voor het huidige studiegebied. Na een wijziging van de plannen moest echter een nieuw bureauonderzoek plaatsvinden (cf. hst. 1.4). Op basis van deze archeologienota wordt het archeologisch potentieel ingeschat als hoog, vnl. voor de periodes vanaf de steentijd tot en met de Romeinse periode. Deze archeologienota adviseert een landschappelijk booronderzoek, gevolgd door eventueel verkennende en mogelijk waarderende boringen en/of proefsleuven aan de noordzijde van het terrein (Vermeersch 2017). Dit onderzoek werd echter niet uitgevoerd zodat er geen informatie over de onderzoeksresultaten kan opgenomen worden in de huidige bureaustudie. De zuidelijke zijde van het terrein werd op basis van de vorige plannen niet bedreigd. De meest recente plannen tonen echter wel een bedreiging aan van de zuidelijke zijde van het terrein (cf. hst. 2.2).

Naar aanleiding van de bouw van een aantal loodsen werd een archeologienota met ID 4508 opgesteld. Controleboringen toonden aan dat het terrein reeds verstoord en vervuild is. Het terrein deed in de 20ste eeuw dienst als stockageruimte voor een afvalverwerkingsbedrijf. De aanwezige verstoring is hier dan vermoedelijk ook een gevolg van. Gezien de aanwezigheid van verstoring werd vrijgave geadviseerd (De Tollenaere e.a. 2017a).

Naar aanleiding van een geplande verkaveling werd een bureaustudie met ID 1793 opgemaakt. Het archeologisch potentieel werd op basis van de landschappelijke ligging en meldingen in de CAI ingeschat als hoog. Landschappelijk booronderzoek binnen het kader van de archeologienota toonde

echter een aanzienlijke verstoring in de ondergrond aan waardoor vrijgave geadviseerd werd (Van der Dooren & Verbeke 2017).

Naar aanleiding van de verkaveling van een terrein werd een archeologienota met ID 3976 opgesteld. Het potentieel werd ingeschat als hoog. Verder onderzoek d.m.v. proefsleuven werd geadviseerd. (De Tollenaere e.a. 2017b). Dit onderzoek werd reeds uitgevoerd, de resultaten worden besproken in hst. 4.2.3.; ID 218191.

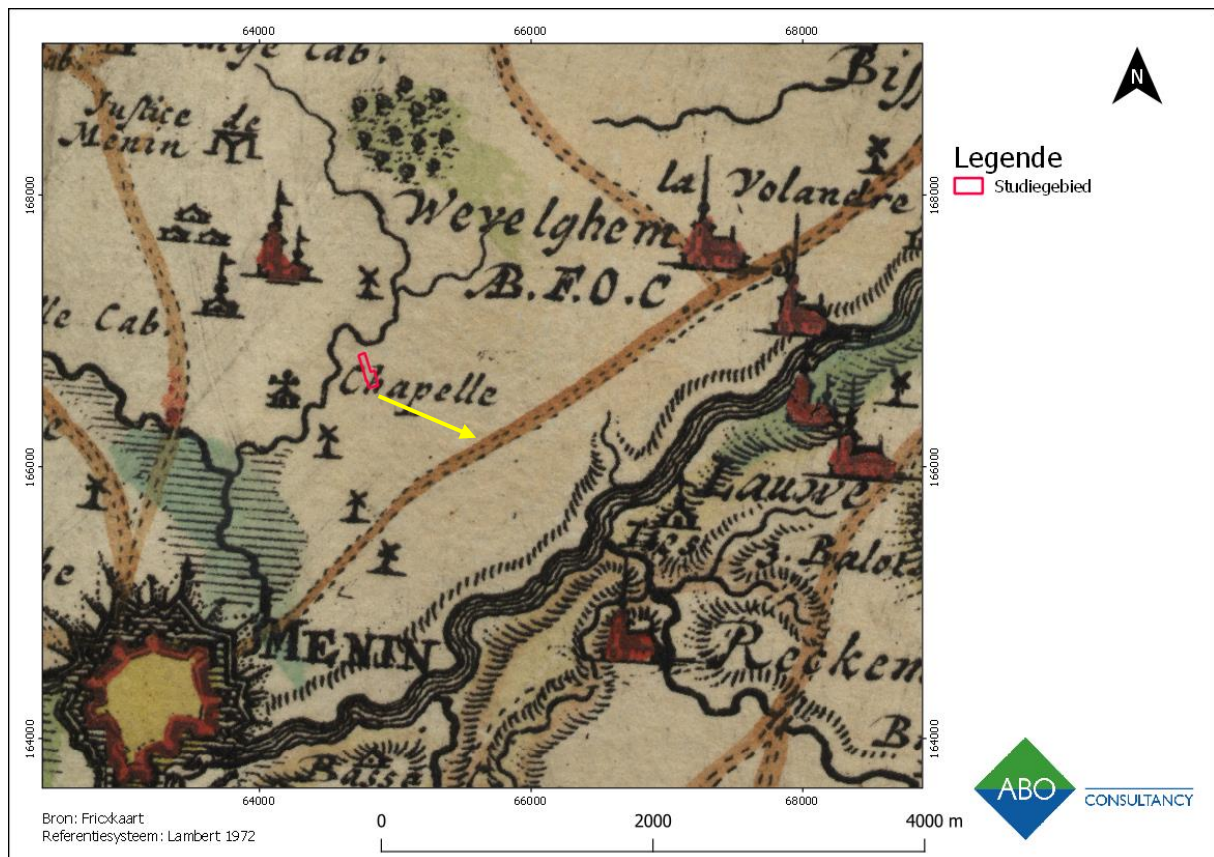
Naar aanleiding van de (gedeeltelijke) afbraak van de bestaande bebouwing en de oprichting van een nieuwbouw werd een bureaustudie met ID 7754 opgemaakt. De geplaatste controleboringen toonden een significante verstoring aan over het gehele terrein, bijgevolg werd dan ook vrijgave geadviseerd (Acke & Bracke 2018).

Naar aanleiding van de bouw van verschillende KMO-units werd een archeologienota opgemaakt met ID 4067. Op basis van de bureaustudie konden geen uitspraken gedaan worden over de aan-of afwezigheid van archeologisch relevante lagen binnen het plangebied, het archeologisch potentieel werd op basis van de landschappelijke ligging wel ingeschat als hoog. Er werd een landschappelijk bodemonderzoek, eventueel gevolgd door verkennende en mogelijk waarderende boringen en/of een proefsleuvenonderzoek geadviseerd in uitgesteld traject (Cornelis 2017).

De archeologienota's waarvan reeds akte genomen werd in de omgeving van het studiegebied geven alle een hoog archeologisch potentieel en een gunstige landschappelijke ligging aan. De bureauonderzoeken die hierboven besproken werden hebben allemaal een gelijkaardige landschappelijke ligging als het huidige studiegebied, nl. iets hoger gelegen in het landschap nabij de alluviale vlakte van de Leie. Dit zorgt voor een gunstige evaluatie van het landschap voor alle periodes vanaf de steentijd tot en met de nieuwste tijd. De enige reden waarom in bepaalde archeologienota's vrijgave geadviseerd werd was dan ook wanneer bij een reeds uitgevoerd booronderzoek een significante verstoring van de ondergrond werd vastgesteld.

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 FRICXKAART (CA. 1712)

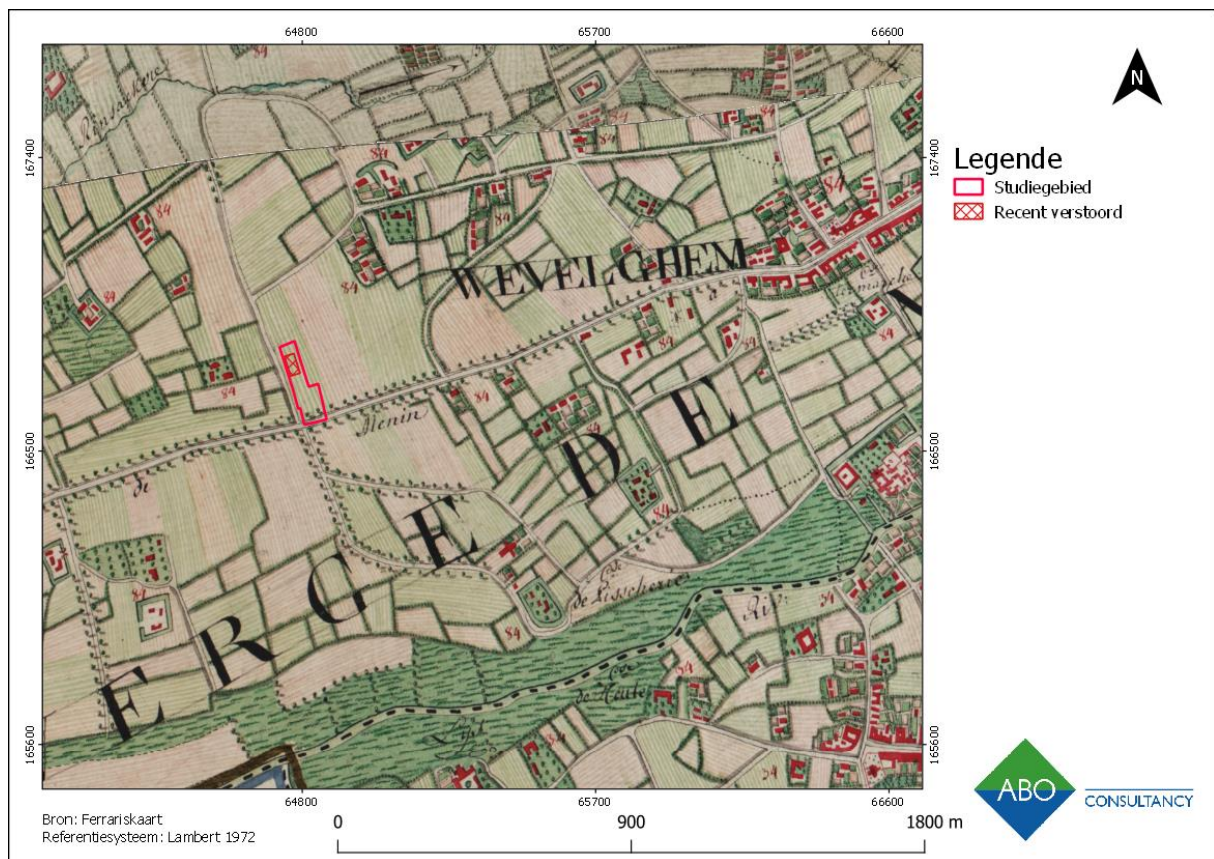

Figuur 36: Het studiegebied aangeduid op de Fricxkaart (Geopunt 2019)

Op de Fricxkaart (figuur 37) zien we dat het studiegebied in feite iets meer naar het zuidoosten moet verschoven worden. De gele pijl geeft aan waar het studiegebied zich in feite dient te bevinden. Deze verschuiving komt voor gezien historische kaarten niet altijd even correct georefereneerd kunnen worden.

Het studiegebied is gelegen langs de weg die Menen en Wevelgem verbindt. Deze weg bestaat ook heden ten dage nog en is gekend als de N8, lokaal heet deze weg de Menenstraat. Menen, met stadsversterkingen, is te zien ten westen van het studiegebied. Ten oosten staat het dorp Wevelgem aangeduid. Ten zuiden van het studiegebied valt de rivier de Leie op te merken, met bijhorende meersen. Gezien de beperkte graad van detail valt er verder weinig uit deze kaart af te leiden.

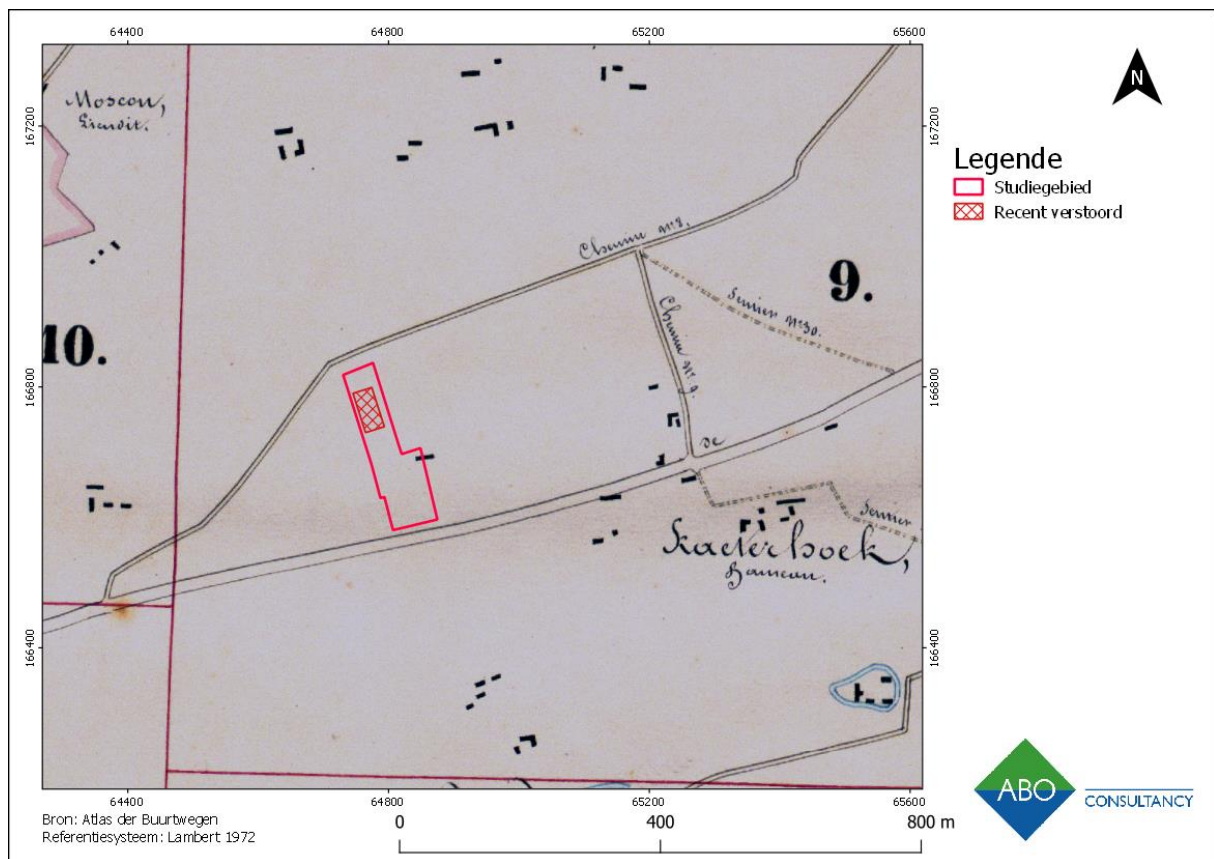
4.3.2 FERRARISKAART (CA. 1771- 1777)

Figuur 37: Het studiegebied aangeduid op de Ferrariskaart (Geopunt 2019)

Op de Ferrariskaart (figuur 38) zien we de huidige Menenstraat aangeduid als de 'Chemin de Menin à Wevelghem'. Het gaat om een hoofdweg omzoomd door bomen. Het studiegebied zelf is gelegen binnen een landbouwzone. Verspreid in het landschap vallen diverse woonerven op te merken. Vnl ten zuiden van het studiegebied komen diverse sites met walgracht voor. Ten zuiden valt de Leie op te merken met de Leiemeersen (weilandgebied wegens te nat voor landbouw) aangeduid in het groen. Ten zuidoosten van het studiegebied (ten zuiden van het dorp Wevelgem en binnen de Leiemeersen) valt de Guldenbergabdij te zien. De omwalde Kloosterhoeve bestaat vandaag nog (cf. hst. 4.2.2).

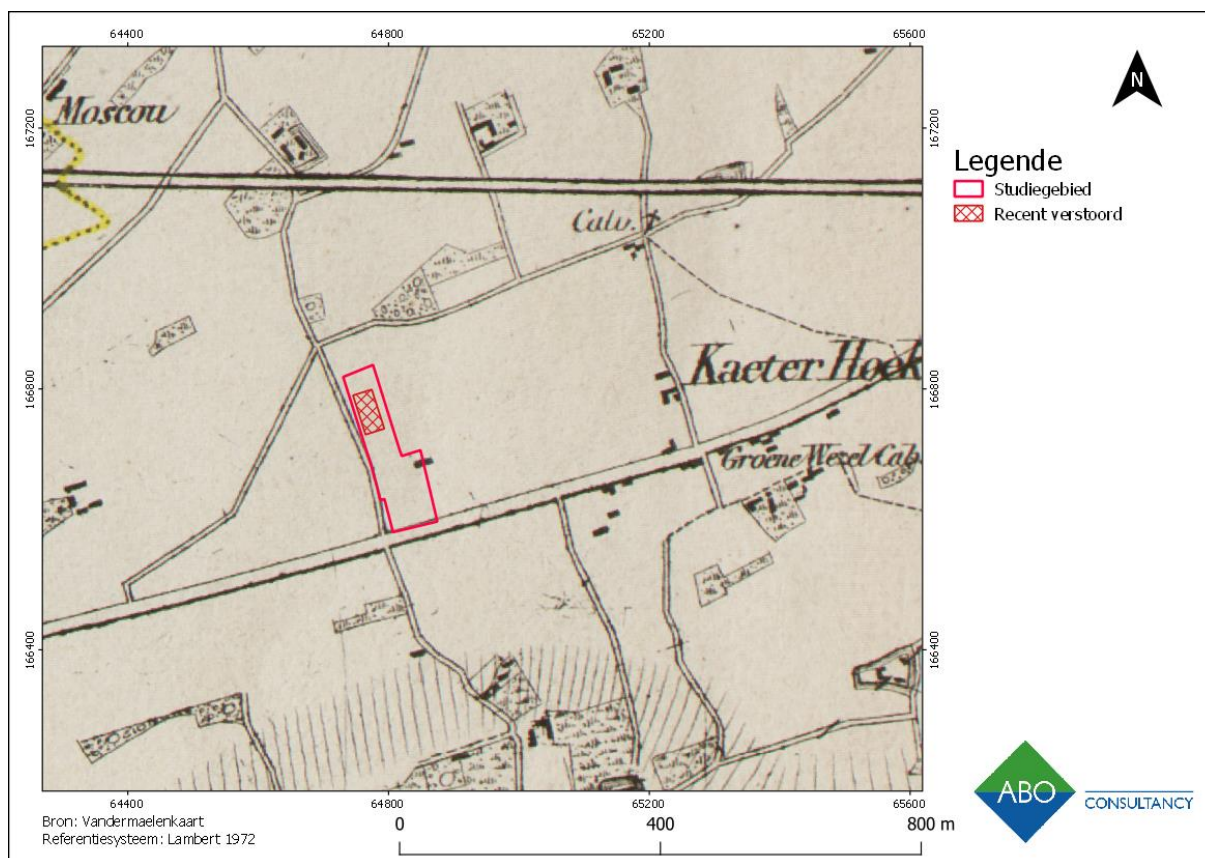
4.3.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

Figuur 38: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

Op de Atlas der Buurtwegen (figuur 39) merken we voor het eerst bewoning op binnen het studiegebied. Deze bevindt zich deels binnen het studiegebied aan de oostelijke zijde. Ten zuidoosten van het studiegebied staat het gehucht Kaesterhoek aangeduid. Ten zuiden hiervan is een site met walgracht te zien. Ten noorden en oosten van het studiegebied zijn twee wegen aangeduid. Het gaat hier om de huidige Normandiëstraat (nu doorsneden door een woonwijk) en de Brouwerijstraat.

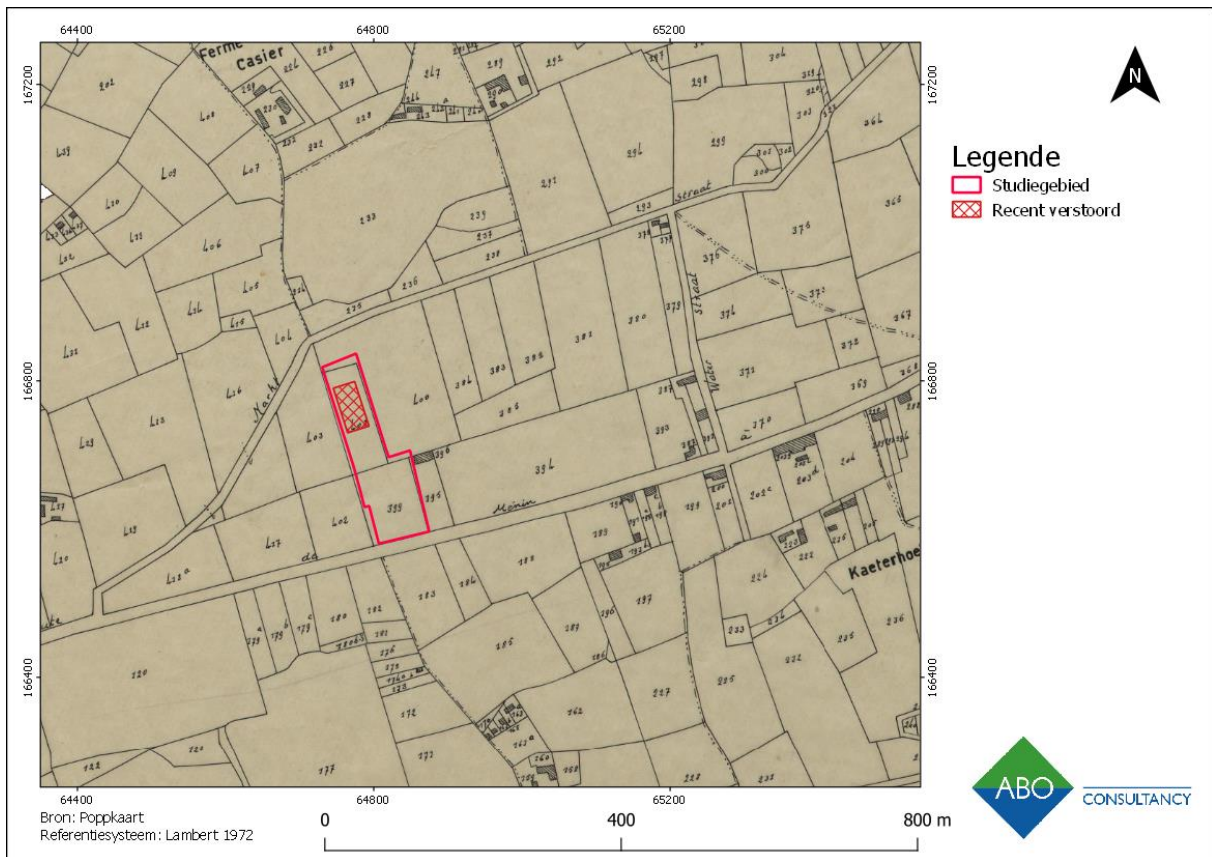
4.3.4 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 39: Het studiegebied aangeduid op de Vandermaelenkaart (Geopunt 2019)

Op de Vandermaelenkaart (figuur 40) zien we dat de bebouwing aan de oostelijke zijde van het studiegebied nog steeds aanwezig is. Ten noorden en zuiden van het studiegebied vallen diverse woonerven op te merken, zeker ten noorden van het studiegebied gaat het om boerderijen. Ten oosten van het studiegebied staat het gehucht Kaeterhoek aangeduid, met daarbinnen herberg de 'Groene Wezel.'

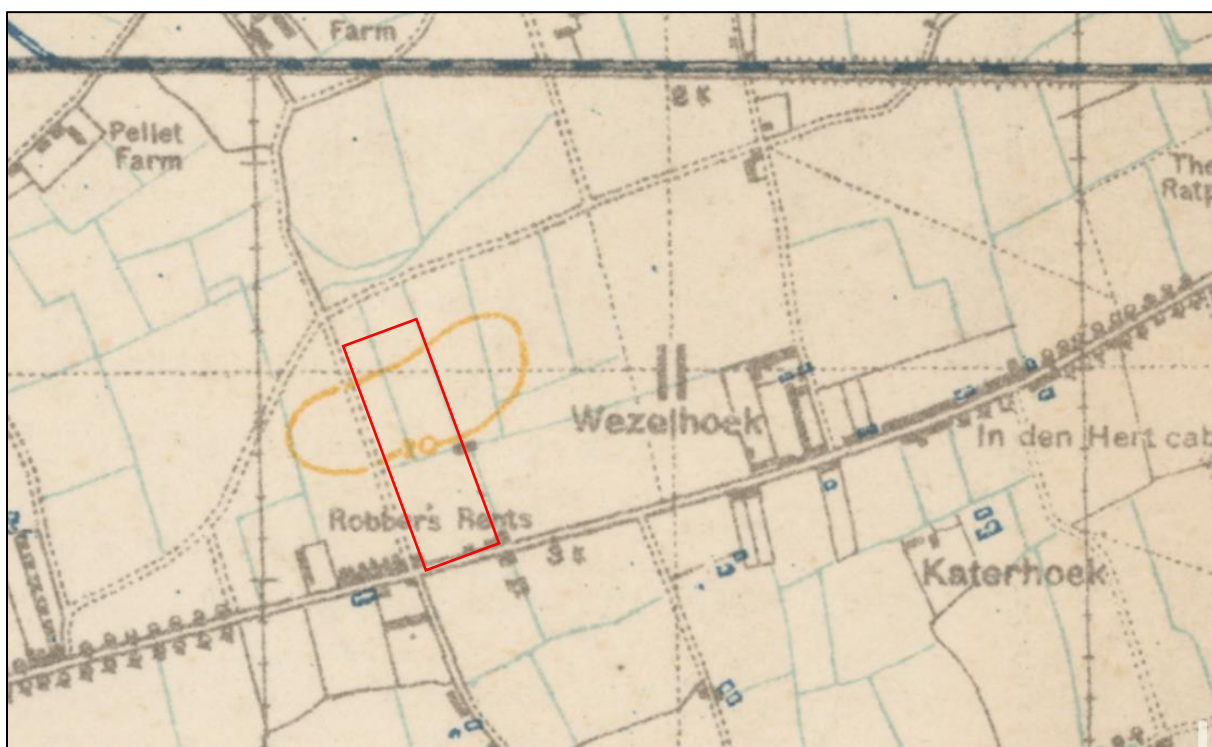
4.3.5 POPPKAART (CA. 1842-1879)

Figuur 40: Poppkaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2019)

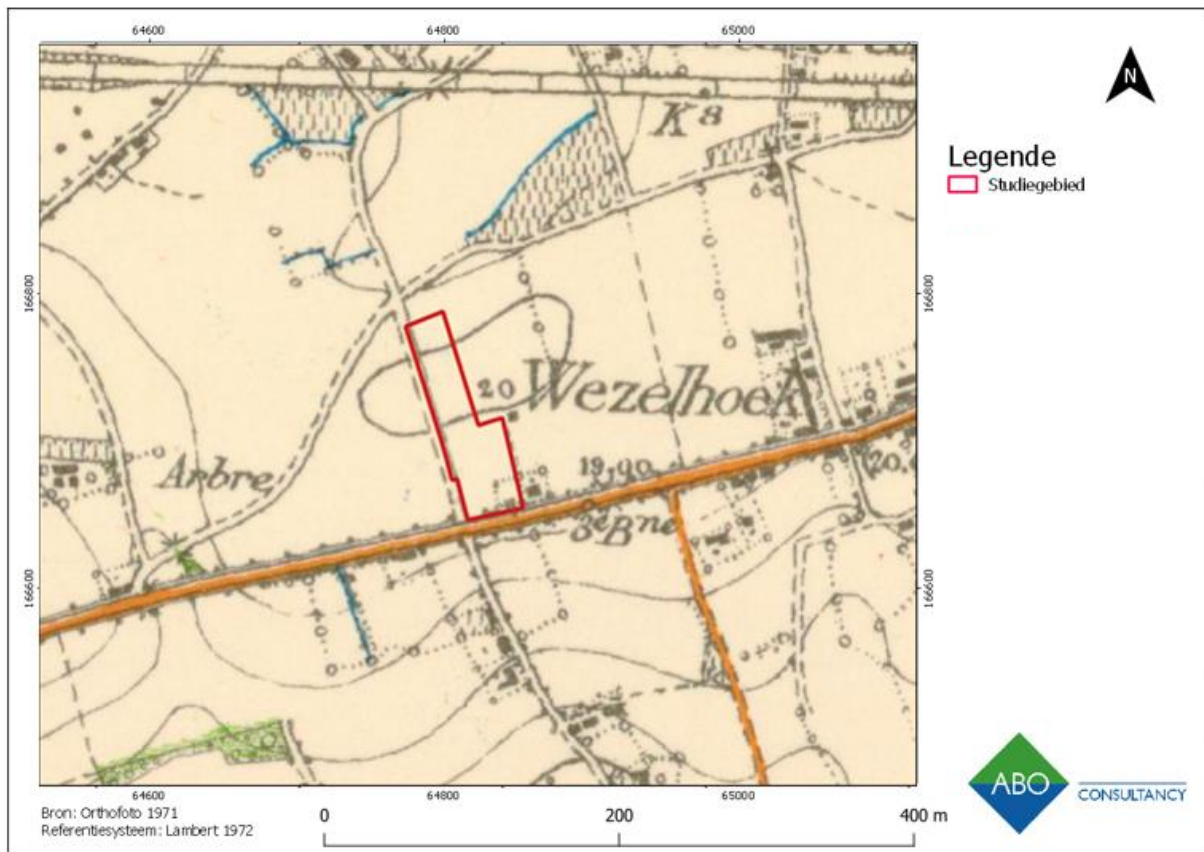
Op de Poppkaart (figuur 41) zien we dat de bebouwing aan de oostzijde van het studiegebied nog steeds aanwezig is. Nu staat deze net buiten het studiegebied aangeduid. Historische kaarten zijn niet altijd even correct te refereren, het is dan ook niet met zekerheid te zeggen of de bebouwing zich nu deels binnen het studiegebied bevond of niet. Een herbouw met lichte verplaatsing naar het oosten is natuurlijk ook altijd mogelijk zij het minder waarschijnlijk. Het stratenpatroon is t.o.v. de voorgaande kaart ongewijzigd gebleven. Ten noorden van het studiegebied staat Ferme Casier aangeduid, dit is de Perrekenshoeve (cf. hst. 4.2.1).

4.3.6 TRENCH MAP WOI (6 SEPTEMBER 1918)

Figuur 4.1: Indicatie van het studiegebied op de Britse loopgravenkaart van 6 september 1918 (National Library of Scotland 2019)

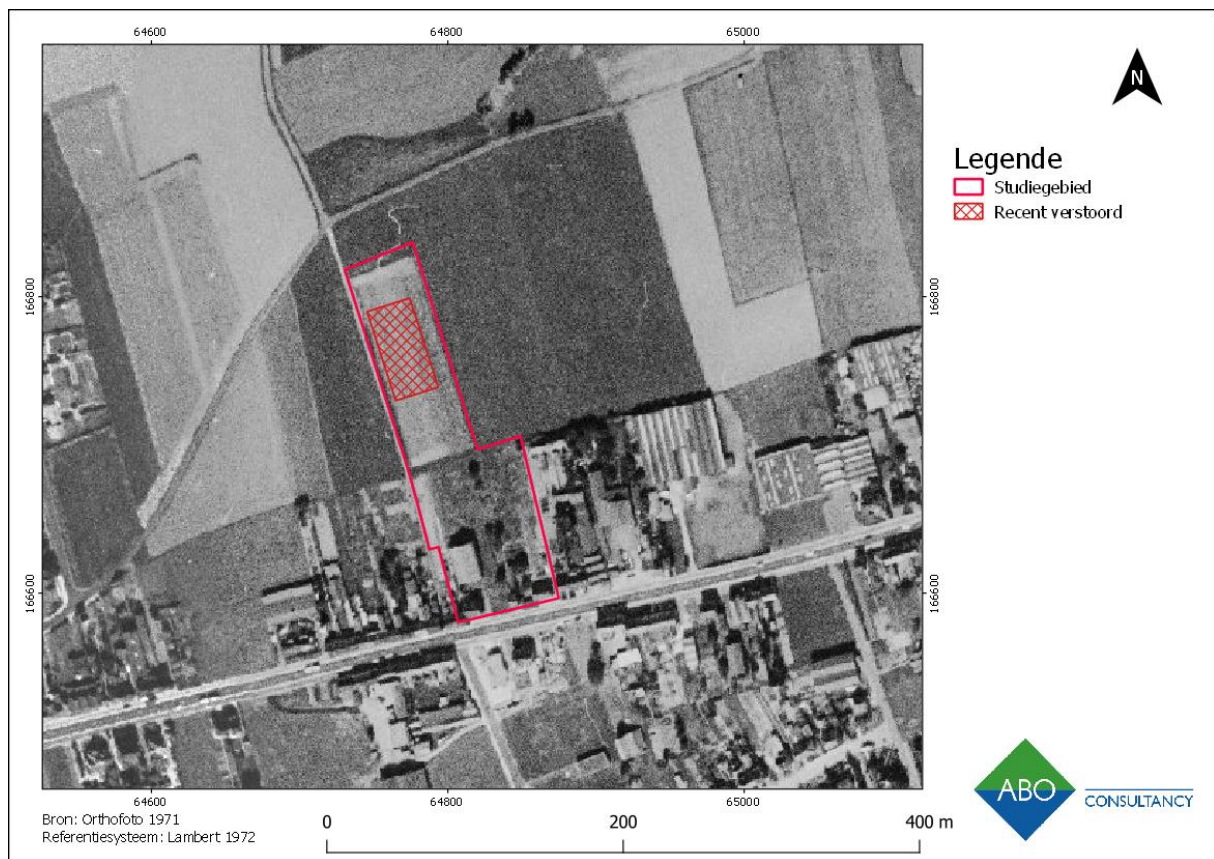
Op deze loopgravenkaart uit 1918 merken we op dat de bebouwing aan de oostzijde van het studiegebied nog steeds aanwezig is. Binnen het studiegebied staat een kleine heuvel aangeduid, thans is deze verdwenen, vermoedelijk met het nivelleren van het terrein in de 20ste eeuw. Langs de Menenstraat staat 'Robber's Rents' aangeduid. Het is onduidelijk waarop dit betrekking heeft. Huurwoningen? Ten oosten van het studiegebied staat het gehucht Wezelhoek aangeduid, met ten zuidoosten daarvan Katerhoek. Hier en daar staan verspreid structuren aangeduid in het blauw. Op deze kaart wijst dit op Duitse structuren. Deze staan in de legende bij deze kaart weergegeven als 'huts' (hutten). Ten noorden van het studiegebied valt de spoorlijn Kortrijk-Wervik te zien, aangeduid als een spoorlijn met 'double tracks' en in gebruik door de Duitse troepen.

Figuur 42: Het studiegebied weergegeven op de topografische kaart van 1939 (Cartesius 2019)

Op deze kaart zien we dat de heuvel nog steeds aangeduid staat binnen het studiegebied. De golvende lijnen ten noorden van de Menenstraat duiden op de geleidelijke stijging vanaf de alluviale vlakte van de Leie richting het noorden (cf. hst. 3.1.2). Net ten oosten van het studiegebied, langsheen de Menenstraat valt een gebouw op te merken. Ten noorden van het studiegebied zijn enkele klei-ontginningen aangeduid. De klei van het lid van Moen (cf. hst. 3.2.3) is immers ideaal voor het vervaardigen van bakstenen en dakpannen.

4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

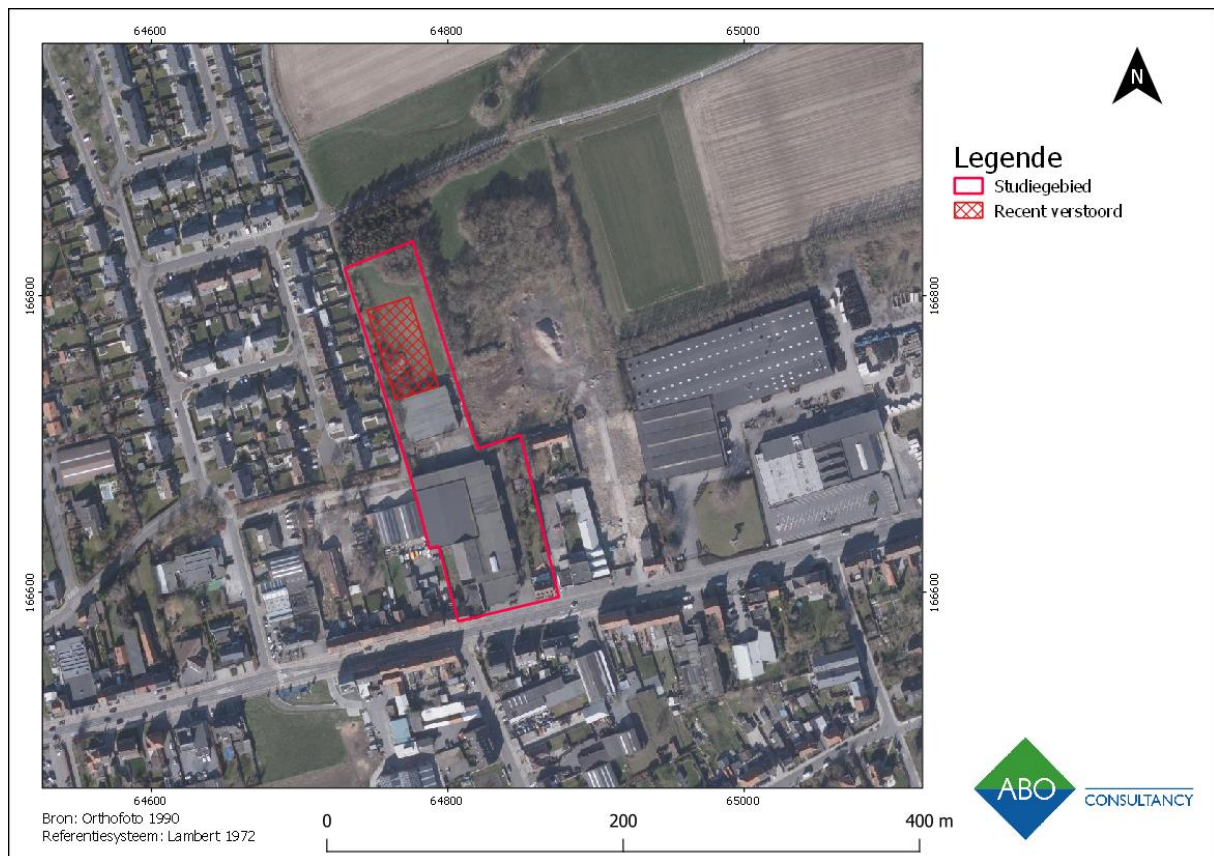
Figuur 43: Het studiegebied aangeduid op een orthofoto uit 1971 (Geopunt 2019)

Op deze orthofoto uit 1971 zien we dat zich binnen het studiegebied een woning bevindt in de zuidoostelijke en zuidwestelijke hoek. Achter deze laatste woning bevindt zich een loods. Voor het overige lijkt het studiegebied onbebouwd. Het noordelijke gedeelte lijkt in gebruik als landbouwperceel. De vijver (cf. hst. 2.1) is hier niet zichtbaar.

Figuur 44: Het studiegebied aangeduid op een orthofoto genomen tussen 1979-1990 (Geopunt 2019)

Op deze orthofoto, genomen in 1990, zien we dat er twee loodsen bijgekomen zijn ten noorden van de loods die reeds te zien was op de orthofoto uit 1971. De noordelijke zone van het studiegebied is nog steeds onbebouwd. Ten westen van de woning in de zuidoostelijke hoek lijkt er een woning bijgekomen te zijn. In de noordoostelijke hoek lijkt de vijver (cf. hst. 2.1) zichtbaar.

Figuur 45: Het studiegebied aangeduid op de meest recente orthofoto (Geopunt 2019)

Op deze meest recente orthofoto zien we dat de bebouwing ten westen van het studiegebied sterk is toegenomen t.o.v. de orthofoto uit 1990. Er werd een volledige wijk bijgebouwd. Binnen het studiegebied is de woning net ten westen van de zuidoostelijke woning verdwenen. Het zuidelijke gedeelte werd nog verder bebouwd met loodsen en deels verhard. In het noorden is nog een open groene zone aanwezig. Een terreinbezoek wees echter uit dat dit niet klopt. Hoewel deze orthofoto de meest recente beschikbaar is, is de situatie intussen veranderd. Waar de recente verstoring staat aangeduid bevindt zich nu een pas opgerichte loods. Net ten oosten van deze loods werd een verharding in steenslag aangelegd. In de zone ten noorden van deze loods is puin aanwezig en viel op te merken dat de bovengrond recent geroerd was (cf. hst. 2.1).

5 LANDSCAPPELIJKE BORINGEN

5.1 INLEIDING

5.1.1 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het bureauonderzoek kon geen éénduidige aan- of afwezigheid van archeologische erfgoedwaarden aantonen ter hoogte van het onderzoeksgebied door een gebrek aan informatie over de gedetailleerde aardkundige gegevens van de ondergrond. Daarom werd op 17 juli 2019 een landschappelijk booronderzoek met projectcode 2019G184 uitgevoerd op het terrein.

Het studiegebied is iets hoger gelegen (ca. 20mTAW) in het landschap aan de rand van de alluviale vlakte van de Leie (Ca. 12mTAW). Net ten zuiden van het studiegebied is een gradiëntzone aanwezig met een geleidelijke stijging van de lagergelegen alluviale vlakte van de Leie naar de hoger gelegen zandleemgronden.

Binnen het studiegebied werd bodemtype **Lca** in het noorden verwacht en bodemtype **Pbc** in het middengedeelte. Het zuidelijke gedeelte staat gekarteerd als type **OB**, een door menselijke ingrepen gewijzigde bodem waarvan het oorspronkelijke bodemtype niet meer achterhaald kon worden.

Bodemtype **Lca** is een zwak gleyige zandleemgrond met textuur B-horizont. De ploeglaag (Ap-horizont) is ongeveer 40cm. De B-horizont is aangerijkt met klei en sesquioxiden. Roestverschijnselen komen voor tussen 80 en 120cm-mv. De waterhuishouding is gunstig.

Bodemtype **Pbc** is een droge lichte zandleemgrond met verbrokkelde textuur B-horizont. De Ap-horizont is vaak tussen de 20 en 30cm dik. Deze rust op een bruine, zwak humeuze overgangshorizont waaronder soms een uitlogingshorizont (E-horizont) voorkomt. De verbrokkelde textuur B-horizont begint tussen 70 en 90cm-mv. Roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120cm-mv. De bodems zijn iets te droog in de zomer maar hebben anders een goede waterhuishouding. Het zijn bodems die voornamelijk tardiglaciale kouterruggen kenmerken. Deze ruggen ontstaan door het opwaaien van zand uit de rivierbeddingen van grote rivieren. Dit zand daalt vervolgens neer door de zwaartekracht, accumuleert en vormt zo zandruggen die door vegetatiewortels gefixeerd worden. De grote rivier die nabij het studiegebied stroomt is in dit geval de Leie. Deze stroomt op ca. 820m ten zuiden van het studiegebied.

Het studiegebied is momenteel grotendeels bebouwd en verhard. Enkel de meest noordelijke zone is niet bebouwd en niet verhard. In deze zone is wel een vijver uitgegraven. Deze groenzone was, samen met de recent verstoorde zone, tot voor kort in gebruik als landbouwzone. Historische kaarten vanaf de 18de eeuw tonen aan dat het studiegebied tot ongeveer het midden van de 19de eeuw onbebouwd is gebleven. Vanaf deze periode is in het oosten van het studiegebied één woning te zien. Op de meeste kaarten is deze deels binnen het studiegebied te zien, op de Poppkaart net daarbuiten. Het is dan ook niet met zekerheid te zeggen of deze woning zich nu al dan niet binnen het studiegebied bevond.

Op de hoogteprofielen west-oost voor het studiegebied (één in de noordelijke zone en één in de zuidelijke zone) is telkens nivellering te zien. In het zuiden is deze nivellering te wijten aan de bebouwing, in het noorden kan dit liggen aan de impact van landbouwpraktijken zoals bv. diepploegen of nivellering voor het telen van bepaalde gewassen. Landschappelijke boringen kunnen uitsluitsel geven over het al dan niet voorkomen van verstoring in de bodem, nagaan of er nog archeologisch potentieel aanwezig is binnen het studiegebied en vaststellen welke aardkundige lagen zich binnen het studiegebied bevinden.

Aangezien een landschappelijk bodemonderzoek inzicht kan genereren inzake de aardkundige opbouw en de ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap, is deze methode geschikt om enerzijds na te gaan of de natuurlijke bodemopbouw zoals verwacht op basis van de bodemkaart nog aanwezig is en anderzijds om een indicatie te geven of er archeologisch relevante aardkundige eenheden bewaard gebleven zijn.

5.1.2 VRAAGSTELLING

Tijdens het landschappelijk booronderzoek werd gepoogd een antwoord te formuleren op de onderzoeksvragen die hieronder opgelijst zullen worden. De onderzoeksvragen zullen beantwoord worden tijdens de conclusie op het einde van dit hoofdstuk.

Hoofdvraag	Antwoord	Bijvra(a)g(en)
1. Komt de aardkundige opbouw overeen met	Ja	a. Welke lithologische karakteristieken (o.a. textuur, kleur, bijmenging, watertafel, vochtigheid en overgangen) kunnen worden waargenomen?

Hoofdvraag	Antwoord	Bijvra(a)g(en)
de bestaande en ontsloten gegevens?		b. Welke horizonten kunnen worden waargenomen? c. Zijn er ontbrekende horizonten? Hoe kan dit verklaard worden? d. Wat zeggen de sedimenten over de waterhuishouding? e. Zijn er één of meerdere begraven bodems aanwezig? f. Zijn er indicaties voor erosie?
	Nee	a. Welke lithologische karakteristieken (o.a. textuur, bijmenging, kleur, watertafel, vochtigheid en overgangen) kunnen worden waargenomen? b. Welke horizonten kunnen worden waargenomen? c. Zijn er ontbrekende horizonten? Hoe kan dit verklaard worden? d. Wat zeggen de sedimenten over de waterhuishouding? e. Zijn er één of meerdere begraven bodems aanwezig? f. Zijn er indicaties voor erosie? g. Wat is de omvang van deze anomalie? h. Is de anomalie natuurlijk of antropogeen? i. Welke processen hebben deze anomalie veroorzaakt? j. Zou deze anomalie een afwezigheid van archeologische resten kunnen veroorzaken?
2. Wat is de ruimtelijke variatie in lithostratigrafische opbouw?		
3. Wat is de genese en ouderdom van de aardkundige eenheden?		

Figuur 46: Tabel met onderzoeksvragen

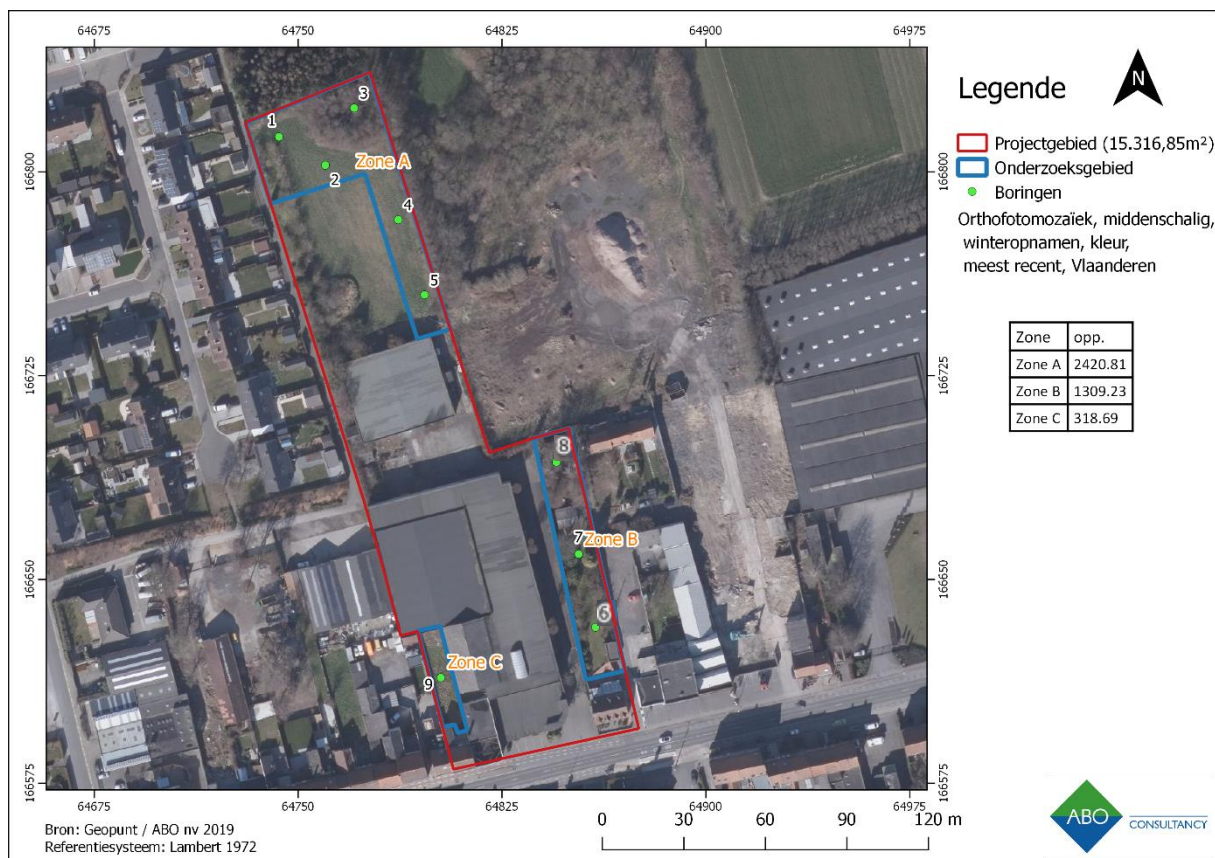
5.2 WERKWIJZE EN STRATEGIE

Uit het bureauonderzoek bleek het noodzakelijk eerst een landschappelijk bodemonderzoek door middel van boringen uit te voeren. Op 17 juli 2019 zijn door ABO nv 9 landschappelijke boringen uitgevoerd op het terrein. De boringen zijn ingepland op de onverharde gedeelte van het terrein. In het noorden van zone A werd een driehoeksgrid van 30m x 20m aangehouden. In de overige zones was dit gezien de beperkte oppervlakte van het terrein niet mogelijk. Figuur 48 geeft een visuele weergave van de locaties van de boringen op de meest recente orthofoto.

Alle boringen werden uitgevoerd met een Edelmanboor met een diameter van 7cm. Van iedere boring werd de locatie ingemeten met GPS. Indien mogelijk (aanwezigheid puin) werd steeds geboord tot de C-horizont bereikt werd zodat de volledige bodemopbouw in beschouwing kon genomen worden. De boorprofielen werden telkens gefotografeerd en geregistreerd. Van iedere boring is de locatie ingemeten met GPS.

- De lokalisering en hoogtebepaling van de boorpunten gebeurt conform CGP 7.3.2.2°.
- De beschrijving en verwerking van de profielen gebeurt conform CGP 6.11.8 en CGP 7.3.3.5°
- De documentatie, verwerking, interpretatie en waardering van eventuele vondsten gebeurt conform CGP 11.3.2 en 12.5.4.
- Er is geen staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal in functie van paleo-ecologische of ecologisch-archeologische interpretaties verplicht (CGP 9.5.1.).

De resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek worden hieronder in detail besproken (hst. 5.3).

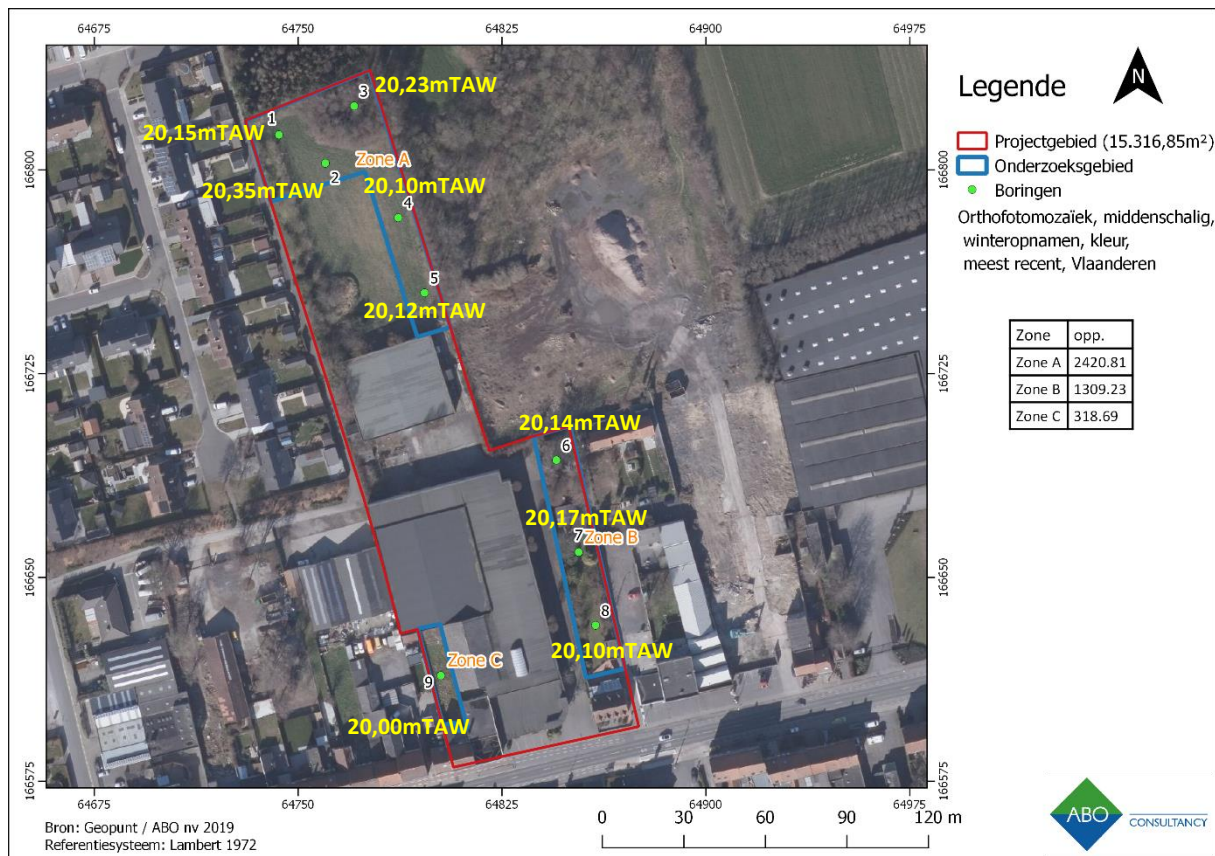
Figuur 47: Locatie van de uitgevoerde boringen met boornummer weergegeven op een orthofoto uit 2018 (Geopunt 2019)

Boring	X-coördinaat	Y-coördinaat	Hoogte (mTAW)
1	64741,2109	166814,1993	20,15
2	64759,8145	166802,1617	20,35
3	64771,8522	166820,0358	20,23
4	64789,3615	166782,8285	20,10
5	64796,2922	166758,3885	20,12
6	64860,4929	16629,2575	20,14
7	64854,2917	166658,0748	20,17
8	64847,7258	166689,8104	20,10
9	64804,6821	166609,9243	20,00

Figuur 48: Tabel met de coördinaten van de uitgevoerde boringen

5.3 BORINGEN

In totaal werden er 9 boringen voorzien binnen het studiegebied. Er werden 3 boringen voorzien op perceel 399M2, momenteel in gebruik als tuin bij woning nr. 320. Er werd 1 boring voorzien op perceel 399S2, in gebruik als tuin bij woning nr. 332. Er werden eveneens 5 boringen voorzien in de groene zone in het noorden van het perceel 401b.

Figuur 49: De boringen met de TAW-hoogtes van het maaiveld ter hoogte van de boring op een orthofoto uit 2018 (Geopunt 2019)

Op het terrein werden een aantal belemmeringen vastgesteld die het uitvoeren van een manueel landschappelijk booronderzoek bemoeilijkten. Binnen zone A, in het gedeelte ten noorden van de recente loods (boring 1, 2 en 3) werd de aanwezigheid van recent aangevoerd puin opgemerkt. Vermoedelijk werd dit gestort bij het bouwen van de recente loods op perceel 401a (cf. hst. 2.1). Het uitvoeren van de landschappelijke boringen bleek dan ook niet mogelijk, de boringen dienden telkens op een diepte van ca. 20cm gestaakt te worden wegens de aanwezigheid van puin in de bovenlaag.

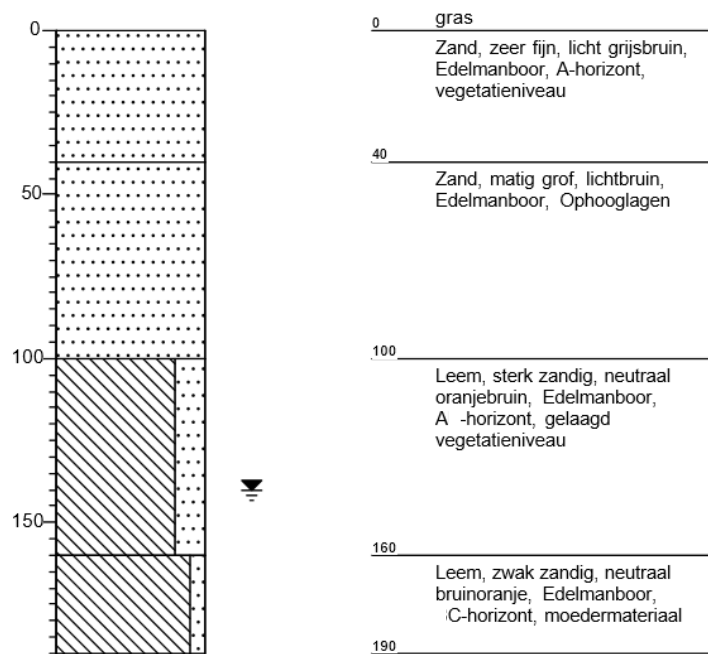
Ten oosten van de recente loods is een recent aangelegde verharding met steenslag aanwezig. Het uitvoeren van boring 4 en 5 bleek dan ook niet mogelijk.

Boring 9, die voorzien was in de tuin van woning nr. 332 bleek eveneens niet uitvoerbaar. De tuin is enkel bereikbaar via de woning aan de straatzijde. Deze woning was verlaten en bleek niet toegankelijk.

Boringen 6, 7 en 8 in de tuin bij woning nr. 320 konden wel uitgevoerd worden. Boring 8 diende evenwel gestaakt te worden op 20cm-mv wegens de aanwezigheid van puin. Boring 7 diende eveneens gestaakt te worden wegens de aanwezigheid van puin op een diepte van 1m-mv. Boring 6 is de enige boring die tot op de C-horizont kon uitgevoerd worden. Hieruit bleek de aanwezigheid van een A-horizont met een dikte van ca. 40cm. Hieronder is een ophogingslaag aanwezig met een dikte van ca. 60cm. Daaronder werd een tweede A-overgangshorizont vastgesteld met een dikte van ca. 60cm. Mogelijk is op de overgang naar de C-horizont nog een restant van de B-horizont te zien. Op ca. 160cm-mv begon de C-horizont. Er is dus een opgehoogde laag aanwezig met een dikte van ca. 60cm. Gecombineerd met de huidige A-horizont betekent dit een ophoging van ca. 1,40m tot het oorspronkelijke vegetatieniveau bereikt wordt.

Boring: 6

X: 64860,49
Y: 166629,26
Datum: 18-7-2019
GWS: 140

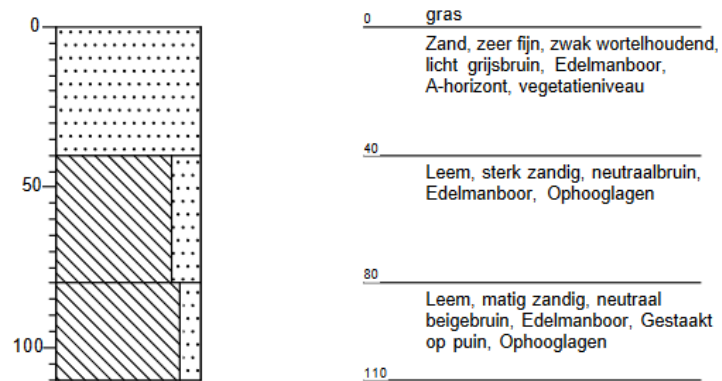
Figuur 50: Boorstaat boring 6 (ABO nv 2019)

Figuur 51: Foto boring 6 (ABO nv 2019)

Boring: 7

X: 64854,29
Y: 166658,07
Datum: 18-7-2019

Figuur 52: Boorstaat boring 7 (ABO nv 2019)

Figuur 53: Foto boring 7 (ABO nv 2019)

5.4 INTERPRETATIE

5.4.1 CONCLUSIE

Van de voorziene negen boringen dienden vijf boringen gestaakt te worden op puin in de bovenlaag (boring 1,2,3, 6 en 7) en drie boringen konden wegens de onvoorziene aanwezigheid van verharding (boring 4 en 5) of de ontoegankelijkheid van de locatie (boring 9) niet worden uitgevoerd. Het landschappelijk booronderzoek kan dan ook beschouwd worden als onvoldoende om een antwoord te bieden op de onderzoeksvragen en uitsluitsel te bieden over de aanwezigheid van archeologisch relevante aardkundige eenheden. Een mechanisch booronderzoek waarbij de aanwezige puinlaag geen obstakel meer vormt lijkt dan ook een noodzakelijke maatregel (cf. hst. 6).

6 BESLUIT

6.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Het studiegebied bevindt zich iets hoger gelegen in het landschap (ca. 20mTAW) op een tardiglaciale kouterrug gelegen langsheen de rivier de Leie. De alluviale vlakte van de Leie is lager gelegen op ca. 12mTAW. Tussen het studiegebied en de Leie bevindt zich een gradiëntzone. Binnen deze zone is een geleidelijke stijging merkbaar van de alluviale vlakte van de Leie naar de tardiglaciale kouterrug. De Leie bevindt zich op ca. 820m ten zuiden van het studiegebied, de alluviale vlakte van deze rivier is gelegen op ca. 400m ten zuiden van het studiegebied.

Het studiegebied bevindt zich dus binnen een hoger gelegen zone in de nabijheid van water. Landschappelijk gezien is deze ligging erg gunstig voor bewoning in vroegere tijden. Ook tijdens de steentijd was een dergelijk landschap gegeerd waardoor er ook een potentieel voor steentijd aanwezig is.

Het studiegebied is gelegen langsheen de Menenstraat die tussen Menen en Wevelgem loopt. Beide centra bevinden zich op respectievelijk 3km ten westen en 1,7km ten oosten van het studiegebied. Op historische kaarten vanaf de 18de eeuw is de Menenstraat in haar huidige tracé reeds waar te nemen.

Het studiegebied bestaat uit bodemtypes **Lca** en **Pbc** in het noordelijke gedeelte, het zuidelijke gedeelte staat gekarteerd als **OB**, een door menselijk ingrijpen gewijzigde bodem. Bodemtype **Lca** is een zwak gleyige zandleemgrond met textuur B-horizont. De waterhuishouding is gunstig. Bodemtype **Pbc** is een droge lichte zandleemgrond met verbrokkelde textuur B-horizont.. De bodems zijn iets te droog in de zomer maar hebben anders een goede waterhuishouding. Het zijn bodems die voornamelijk tardiglaciale kouterruggen kenmerken (cf. hst. 3.1.2). De ondergrond is gezien de goede waterhuishouding erg gunstig voor zowel bewoning als landbouwactiviteiten in het verleden.

De meldingen in de CAI dateren hoofdzakelijk uit de steentijd en nieuwe tijd. Het gaat hierbij dan vooral over meldingen van veldprospectie waarbij losse vondsten uit de steentijd werden aangetroffen. Dit geeft een vertekend beeld gezien het gaat om verspreide vondsten op akkers of weilanden. De kans dat deze zich in situ bevinden is erg klein. Het toont wel het potentieel van de landschappelijke ligging

voor steentijd aan. Bij deze prospecties werd ook vaak aardewerk uit de 16de eeuw aangetroffen. Meldingen van cartografische studies (telkens aan de hand van de Ferrariskaart uit 1771-1778) geven een aantal sites met walgracht aan. De Ferrariskaart geeft hier een datering ante quem, sites met walgracht kunnen echter makkelijk teruggaan tot de late middeleeuwen. De Guldenbergabdij uit de 13de eeuw bevindt zich op ca. 1,6km ten zuidoosten van het studiegebied (cf. hst. 4.1). Bij deze abdij bevond zich een Kloosterhoeve en de abdij bezat ook diverse pachthoeves in de regio. Vanaf de middeleeuwen was de voornaamste economische activiteit in de omgeving van het studiegebied de vlasseelt. Vanaf de 16de eeuw intensiverde dit om dan in de 19de eeuw met de mechanisatie een nog hogere vlucht te nemen. De verspreid waar te nemen boerderijen op historische kaarten en de inventarissen onroerend erfgoed bevestigen dit beeld.

Tijdens WOI werd Wevelgem bezet door de Duitse troepen. Het ging om een zgn. Etappengebied van waaruit logistieke ondersteuning aan de frontzone gegeven werd. Op ca. 2,5km ten oosten van het studiegebied werd door de Duitse troepen in 1916 het vliegveld van Bissegem (Wevelgem) aangelegd. De keuze werd mee bepaald door de aanwezigheid van het treinspoor Kortrijk-Wervik (op ca. 300m ten noorden van het studiegebied) en de Leie wat de mobiliteit van mensen en goederen ten goede kwam. Het vliegveld was allicht een populair doelwit voor de geallieerden, net zoals het treinspoor. Op de Britse loopgravenkaart uit september 1918 zijn geen Duitse structuren te zien binnen het studiegebied. Wel is het treinspoor aangegeven en enkele 'hutten' ten zuiden van het studiegebied. Binnen het studiegebied staat een kleine heuvel aangeduid, of die enig strategisch belang had en ergens voor gebruikt werd tijdens die periode is niet gekend. Het is in elk geval niet aangeduid op de kaart.

Op 17 juli 2019 werd een landschappelijk bodemonderzoek met projectcode 2019G184 uitgevoerd (cf. hst. 5). Door de aanwezigheid van puin in de bovengrond, zeer recent aangelegde verhardingen en de ontoegankelijkheid van perceel 399S2 kon slechts 1 boring (boring 8 op perceel 399M2) naar behoren uitgevoerd worden (cf. hst. 5). Dit is te weinig om conclusies te trekken over de landschappelijke bodemopbouw, bijgevolg zal een mechanisch booronderzoek op het terrein nodig zijn om hier conclusies over te kunnen vormen.

Het archeologisch potentieel wordt op basis van de bovenstaande gegevens ingeschat als hoog. De landschappelijke ligging op een hoger gelegen kouterrug aan de rand van de alluviale vlakte van de Leie is zeer gunstig voor de steentijd en latere periodes. Historische kaarten vanaf de 18de eeuw geven aan dat het terrein tot in de 20ste eeuw vrijwel onbebouwd is gebleven (uitgezonderd een woning aan de oostzijde die mogelijk binnen het studiegebied valt). Het potentieel is dan ook hoog voor periodes vanaf de steentijd tot en met de post-middeleeuwen en ligt iets lager voor de nieuwe tijd gezien de afwezigheid van structuren op de gekende historische kaarten vanaf de 18de eeuw. Sporen uit de nieuwste tijd (vnl. WOI) kunnen ook verwacht worden gezien de nabijheid van het treinspoor Kortrijk-Wervik op ca. 300m ten noorden van het studiegebied. Dit was een mogelijk doelwit voor de geallieerde troepen. Op ca. 200m ten zuiden van het studiegebied is ook een CAI-melding (cf. hst. 4.2.3, ID 218191) voor een bomkrater uit WOI gekend.

6.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

De initiatiefnemer plant de bouw van twee winkelpanden en bijhorende magazijnen in de zuidoostelijke helft van het terrein. In de zuidwestelijke helft komt een parkeerzone met een asfaltverharding en waterdoorlatende klinkers. In het midden van het terrein bevindt zich een te behouden loods met ten noorden hiervan een recent gebouwde loods op perceel 401a, deze recente loods maakt geen deel uit van het studiegebied. In de zuidoostelijke hoek bevindt zich de woning +

garage van nr. 320, deze zal behouden blijven. Alle overige bebouwing en verhardingen op het terrein zullen gesloopt worden.

De winkelpanden zullen gefundeerd worden op palen met een voet van 4m² op 2m diepte en een tussenafstand van 6m. Onder deze gebouwen komt een riolering (op een diepte van ca. 1m) die zal aansluiten op de bestaande riolering aan de straatzijde (Menenstraat). Ook de bebouwing op perceel 401a zal worden aangesloten op deze bestaande riolering.

Voor de asfaltverharding en de klinkers in het zuidwesten en noorden van het terrein zullen de werken tot ca. 50cm-mv diep gaan. Onder de parkeerzone in het zuidwesten komen nog twee regenwaterputten die tot op een diepte van ca. 3,50m zullen aangelegd worden. Het overtollige water in deze putten zal via rioleringsbuizen (op een diepte van ca. 1m-mv) ten westen van de behouden loods en perceel 401a afstromen naar de wadi.

Die diepte van de verstoring voor de regenwaterputten en de riolering is significant. De paalfundering betekent eerder een lokale verstoring, hieronder wordt echter riolering op ca. 1m-mv aangelegd. Tot op heden is er niets gekend over de dikte van de huidige verhardingen en eventueel aanwezige verstoring (uitgezonderd de aanwezige aardgasleiding).

Verder wordt het bestaande gebouw in het noorden van het projectgebied (perceel 401b) gerenoveerd. Deze **renovatie** brengt **geen bodemingrepen** met zich mee en zal dus geen impact hebben op de bodemopbouw waardoor er geen archeologische resten bedreigd worden. In het uiterste noorden van het terrein wordt wel nog een **wadi** (540m²) aangelegd tot **-20cm-mv**. Het landschappelijk booronderzoek gaf hier een verstoorde boring aan. **Hier is dus geen impact op de bodem.**

Het potentieel tot kennisvermeerdering wordt op basis van de geplande werken, het archeologisch potentieel en de afwezigheid van kennis over bestaande verstoringen ingeschat als hoog.

6.3 SAMENVATTING

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor oprichting van enkele gebouwen en een parkeerzone aan de Menenstraat 330 (Wevelgem). **Er werden reeds akte genomen van enkele archeologienota's die werden ingediend voor dit dossier (ID: 3840; 11936; 17147; 17542). Echter vanwege een wijziging in de plannen werd een nieuwe archeologienota opgesteld. De bureaustudie is identiek aan deze van de archeologienota's waarvan reeds akte werd genomen, met uitzondering van de wijziging van de plannen (hfst. Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.).**

Uit het historische, archeologische, en landschappelijk onderzoek (hst.3 en 4) blijkt dat het studiegebied iets hoger gelegen is op een kouterrug aan de rand van de alluviale vlakte van de Leie. Bodemkundig bestaat het studiegebied in het noorden uit matig gleyige en droge zandleembodems. De waterhuishouding is gunstig, wat aantrekkelijk was voor bewoning en landbouw in vroegere tijden. In het zuiden is bodemtype OB, een door menselijke ingrepen verstoorde bodem aanwezig, hier kan dus geen bijkomende informatie uitgehaald worden. Op basis van historische kaarten vanaf de 18de eeuw is het studiegebied onbebouwd gebleven (met mogelijk een kleine woning aan de oostelijke zijde cf. hst. 4.3). Het kende een gebruik als landbouwgrond en lijkt pas bebouwd te zijn vanaf de 20ste eeuw. De CAI geeft vnl. meldingen uit de steentijd en nieuwe tijd weer. Het grote aantal (pacht)hoeves met een datering ante quem op basis van de Ferrariskaart (1771-1778) wijst hier vermoedelijk op het

economisch belang van de vlasteelt voor de regio. Het land werd in elk geval intensief in cultuur gebracht.

De impact van de werken bestaat uit de oprichting van 3 bouwvolumes met bijhorende verhardingen en groenzones. Voor de bouwvolumes wordt uitgegaan van een maximale verstoring van de bodemopbouw; ter hoogte van de verhardingen zal tot 50cm-mv worden gegraven. De werken vormen dus mogelijk een bedreiging voor het archeologisch potentieel. Over de diepte van de huidige funderingen van de gebouwen is geen informatie bekend.

Het archeologisch potentieel werd op basis van de gunstige landschappelijke ligging, bodem en meldingen in de CAI ingeschat als hoog. De impact van de werken is van dien aard dat mogelijk aanwezige archeologische lagen verstoord kunnen worden. Gezien de afwezigheid van kennis over recente verstoringen wordt het potentieel tot kennisvermeerdering ingeschat als hoog.

Op basis van de bovenstaande argumenten wordt dan ook **verder onderzoek in uitgesteld traject** door middel van een **landschappelijk profielputtenonderzoek** voorgesteld om de ondergrond in kaart te brengen voor het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied. Dit kan eventueel gevolgd worden (indien een potentieel voor steentijd aanwezig is) door **verkennende** en eventueel **waarderende boringen**. Hierna volgt (indien nodig) een **proefsleuvenonderzoek**. Omwille van de huidige bebouwing die eerst gesloopt dient te worden voor het onderzoek kan plaatsvinden is er geopteerd voor een uitgesteld traject.

Op basis van het Verslag van Resultaten kan gesteld worden dat er binnen bepaalde zones geen verder onderzoek vereist is. Zo zal er voor het renoveren van het gebouw in het noorden van het studiegebied niet worden ingegrepen in de bodem, waardoor geen archeologische resten bedreigd worden. Voor deze zone wordt dan ook een vrijgave geadviseerd. Bijkomend moet voor de zone rondom de gasleiding een buffer van minstens 20m voorzien worden om de veiligheid van de graafwerken te garanderen. Om deze reden wordt een vrijgave van deze zone geadviseerd. De overige zones – ter hoogte van de nieuw te realiseren bouwvolumes en verhardingen – wordt in een eerste fase een landschappelijk profielputtenonderzoek geadviseerd na de sloop van de huidige bebouwing.

Figuur 54: Orthofoto met aanduiding te onderzoeken zone en vrijgave

7 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		7 september 2022
Toon Moeskops	Business Unit Manager		7 september 2022
Jan Coenaerts	Archeoloog / Kwaliteitsverantwoordelijke		7 september 2022

8 BIBLIOGRAFIE

Acke B., Bracke M. en Van Quathem K. 2017: Nota Wevelgem Wezelstraat 33 (ongepubliceerde nota), Zelzate.

Acke B., Bracke M., 2018. Archeologienota Wevelgem-Menenstraat. Zelzate: Acke & Bracke bvba.

Bogemans F., Baeteman C., 2006: Kaartblad 15: Antwerpen. Toelichtingen bij de quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

Burm, P., Haartsen A., 2003. Boerenland als natuur. Verhalen over historisch landschapsbeheer. Matrijs i.s.m. Landschapsbeheer Nederland, Utrecht.

CadGIS 2019: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 16 mei 2019).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2019.

Cornelis L., 2017. Archeologienota Wevelgem-Menenstraat. Bassevelde: BAAC Vlaanderen bvba.

Despriet P., 2009. Landelijke bewoning in Menen: hoeven met walgracht, in: Despriet P. (ed.) 10 000 jaar Menen. 40 jaar opgravingen 1969-2009. Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen 72, pp. 287-307.

De Tollenaere J., De Gryse, J., Thys, C., Van Goidsenhoven W., Willaert A., 2017a. Vooronderzoek Wevelgem-Menenstraat. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert bvba.

De Tollenaere J., De Gryse, J., Thys, C., Van Goidsenhoven W., Willaert A., 2017b. Wezelstraat 33 (Menen, West-Vlaanderen). Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert bvba.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2019: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 16 mei 2019).

Geopunt Vlaanderen 2019: Basiskaarten (Luchtfoto 2018, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 16 mei 2019).

Geopunt Vlaanderen 2019: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 16 mei 2019).

Geopunt Vlaanderen 2019: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 16 mei 2019).

Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2019.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 16 mei 2019).

Van der Dooren L., Verbeke E., 2017. Archeologienota Wevelgem-Normandiëstraat. Bassevelde: BAAC Vlaanderen bvba.

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Vermeersch J., 2017. Menenstraat 330, een archeologienota. Sint-Michiels-Brugge: Vlaams Erfgoedcentrum.